

EESTI METS

METSA- JA JAHIASJANDUSE KUVKIRI

1931. A. JUUNI NR. 6

SISU:

Metsa ravitsemisest. — *Alf. Auksmann.*

Tõendavaid teateid uue metsakülvi katsete tulemustest. — *K. Melders.*

IX eesti metsateadlaste päev.

Eesti Metsaühingute Liidu 1930./31. a. tegevuse aruanne ja 1931./32. a. tegevuse kava. — *J. Luik.*

1931. a. rahvusvaheline metsakongress Pariisis. — *K. Verberg.*

Muljeid Hannoveri metsapäevast. — *B. Koljo.*

Kevadisest linnuelust Telliskopi lähel ja selle ümbruses. — *Erik Sitz.*

Uus pensioniseadus. — *J. Pipar.*

Jahinduse osakond.

Loomade varjusurm. — *J. A. Põllumees.*

Kirjanduslik ringvaade.

Ja maa oli tühi ning pajjas. . . — *K. Sikk.*

Küsimused ja vastused.

Mitmesugused teated.

XI AASTAKÄIK

Akadeemilise Metsaseltsi, Eesti Metsateenijate Ühingu, Eesti Metsaühingute Liidu ja Eesti Metsaõppemate Ühingu häälekandja.

Tellimise hind kr. 4.— aastas, kr. 2.— poolaastas, üksiknumber 40 senti. Kuulutuse hind kr. 20.— lehekülj, kaanel 50% kallim.

Inglise kalevi- ja manufaktuuräri

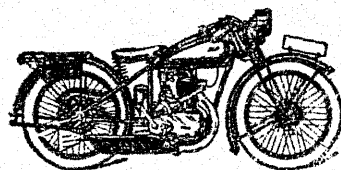
Hermann Friedmann

(endine S. PALEY)

Tallinn, Viru t. 23 :--: Telef. 215-04

Soovitab suures valikus
kvaliteetkaupa soodsate
hindadega: ülikonna-,
smokingi-, palituriideid.
Daamidele: villaseid ja
siidkleidiriideid.

N. S. U.

mootorrattad

rahuldavad teid igapidi, sest nad on:

- 1) kõige vanemast mootorratta firmast Euroopas,
- 2) stabiilse ehitusega,
- 3) ilusa ja elegantse välimusega,
- 4) ökonoomse tarvitusega (1 klm. maksab ca. 0,8 senti) ja siiski väga odavad.

Peale selle: Husqvarna ja New-Hudson mootorrattad.

A/S. TORMOLEN & Ko.

Tallinn, Harju tän. 37.

Mootorratta, jalgratta, grammfoni, raadio, foto ja lapsevankri eriäri.

Värskeid

lõhkeaineid

ja süütevahendeid

metsamajandusele, mäetööstusele, kivi-
murdudele ja põllumajandusele müüb
kohalikust laost odavate hindadega

A.-S. „LIGNOZA“,

KATOVICE (Ülem-Sileesias),

esindaja

D. LEBEDEV,

Tallinn, Imanta t. 4. Telef. (2)27-15.

Soovikorral korraldab lõhkeasjanduse
loenguid ja saadab instruktoreid välja.

H. GUTKIN

«INGLISE RIIETE KAUPlus»

VIRU TÄN. 4 :--: KÖNETR. (20)9-46

VANA JA TUNTUD KOHT RIIETE
SISSEOSTUKS. METSATEENUJAILE.

MEIE SISSETOOTATUD FIRMA
LUBAB MEILE PARIMAT KAUPA
MÜÜA ODAVAIMATE HINDADEGA

KOHALE JÕUDNUD
UUSIMAD MUSTRID

EESTI METS

METSA- JA JAHIASJANDUSE KUUKIRI

VÄLJAANDJAD: Akadeemiline Metsaselts. Eesti Metsateenijate Ühing. Eesti Metsaühingute Liit. Eesti Metsaülemate Ühing.	Vastutav toimetaja Prof. O. DANIEL. Tartu, Jakobi t. 60. Toimetuse sekretär KARL KERBERG. Kod. telef. (20)900.	TOIMETUSE ADDRESS: Tallinn, postkast 97. TOIMETUSE ASUKOHT: Tallinn, Lai tän. 41, tel. (2)33-83. POSTI JOOKSEV ARVE NR. 155.
--	---	--

XI aastakäik

Juuni 1931

Nr. 6

METSA RAVITSEMISEST.

Aif. Auksmann, Voltveti metsakooli juhataja.

Kui jälgida metsa loomulikku arene-
miskäiku alates tema sünnist kuni rai-
deküpsuseni, siis näeme muuseas, et
esialgse noore põlve suurest taimede ar-
vust, mis võib ulatuda kuni 100.000 ha

metsaomanike huvide eest. Tahaksime
aga väärtuslikuma puistu saada, on hä-
datarviline, et me ise õigel ajal pakume
kaasabi või metsaravitsemist teostame
kindla kava järgi.

*Voltveti metskond võtab vastu Loodi metskonda pudru ja piimaga
aug. 1930. a.*

Foto P. Reim.

kohta, metsa raideküpsuks eaks on jä-
rele jäänud veel umbes 600 puud, metsa
pika kasvuaja jooksul on siin suur hulk
puudest hukkunud omavaheliste võist-
luste, haiguste ja teiste mõjude tõttu. On
loomulik, et säärase vaba arenemise juu-
res ei või olla juttugi sellest, et meil
oleks kujunenud välja väärtuslikem
puistu ja loodus ise oleks hoolitsenud

Metsaravitsemise ülesandeks peab ole-
ma metsa nii kasvatada, et ta omani-
kule võiks anda suurimat tulu. See on
saavutatav hooldamisraiate läbi, missu-
gused tuleb ette võtta nii metsa noores
kui ka kesk- ja vanas eas, pidades sil-
mas kõiki tegureid, mis võiksid sood-
salt mõjuda metsakasvule ja kindlus-
tada metsade julgeolekut. Üldiselt tu-

II Põimendusraie ülarindes.
Kuusk III.

Puisu vanus	Peapuistu						Põimendamisega välja raiutud			
	Puude arv	Kesk. kõrgus	Aastane lämeduse juurekasv	Kesk. läbimõõt rinnakõrg.	Tagavara	Puude arv	Kesk. kõrgus	Kesk. lämedus rinnakõrg.	Eelkasutus	
aast.	tk.	m	mm	sm	tm	tk.	m	sm	tm	
40	4158	9,2	3,9	10,0	237	4092	7,5	7,7	71	
60	1618	15,9	3,9	17,8	413	2540	14,4	14,1	194	
80	809	20,7	3,9	25,6	515	809	19,7	21,8	230	
100	500	23,9	3,9	33,4	596	309	23,2	31,1	228	
120	348	25,8	3,9	41,2	626	152	25,4	39,3	207	
									930	

Tagajärjerikka põimendusraie läbi viimiseks olgu esimeseks tingimuseks,

et puistu ei kannataks liigvee all või oleks seal säärasel korral läbi viidud kraavitamine.

Metsaravitsemiseks võiks ka veel nimetada tarbepuudeks väljavallitud puudelt liigsete okste äralaasimist, mida meil küll veel ei praktiseerita, kuid mis pole tähtsusetu.

Kui lõppeks tähendada sellele, et metsaravitsemise teel saadud eelkasutuse mass võrdub normaalsele lõpuraide massile ja seda viimast ka juba poole kuni kolmandiku seni arvestatud puude arvuga suudetakse saavutada, siis olgu see kindlaks tõenduseks, et metsaravitsemisel on ülisuur tähtsus ja sellele tuleks rohkem rõhku panna kui seda seni on sündinud.

Täiendavaid teateid uue metsakülvi katsete tulemustest.

K. Melders, Läti metsanduse katsejaama juhataja.

VII metsateadlaste päeval 1929. a. esines end. Läti metsadepartemangu direktor hra K. Melders ettekandega tema poolt tarvitusele võetud uue okaspuuseemnete külvi viisiga erilise külvilabida abil. Autori saksakeelne ettekanne ühes külvilabida kujutusega ilmus IV metsanduse aastaraamatus, eestikeelne kokkuvõte aga 1929. a. „Eesti Metsas“ nr. 4/5 sooviavaldusega ka meie metsades korraldada katseid selgitamiseks, milliseid paremusi uuel külvi viisil võiks olla.

Seni pole meie metsameeste ringkonnast mingeid teateid vastavate katsete ja nende tulemuste üle ilmunud, seepärast arvab allakirjutanu ajakohaseks ära tuua eestikeelses tõlkes hra Meldersi enese katsete täiendavaid andmeid, mida ta lahkesti on lubanud kasutada „Eesti Metsa“ veergudel.

O. Daniel.

Oma katsete esimeste tulemuste üle ühenduses metsaseemne külviga erilise pinnase ettevalmistamiseta oli minul au esineda Tartus Akadeem. Metsaseltsi koosolekul 1929. a. märtsikuus. 1929. ja 1930. a. a. jätkati katseid laiemal alusel, kusjuures katseti, et sel viisil tehtud külvide tulemused võivad alluda mõningate väliste tegurite mõjule. Nii selgus muuseas, et külvilabidaga tehtud

lõhe sobivaim sügavus on 1—3 sm. Lõhe sügavuse puhul, mis ulatub 1—5 sm, on tõusmete arv mõne protsendi võrra vähem. Toorhuumuse kiht takistab seemne idanemist, sest et lõhed sarnasel juhtumil kergesti kinni tõmbuvad ja seemneterad mattuvad, millist häda külvi juures on võimalik kõrvaldada.

Seemnete katmine suurendab mõnel juhtumil tõusmete arvu märksasti.

Saadud kogemuste najal tehti 1929. a. juuni alul kahel katsetükil kuival määrima külv, mille tulemused on kokku võetud järgnevas tabelis nr. 1.

Tabel 1.

Katsetüki nr.	Tõusmete arv %/00		Tõusmetega varustatud külvi kohtade arv %/00	
	1. eluaasta (1929) lõpul	2. eluaasta (1930) lõpul	1. eluaasta (1929) lõpul	2. eluaasta lõpul
1	61	56	100	100
11	47	44	100	100

Hariliku ja uue külvi viisi puhul kujunes taimede arenemiskäik järgmiselt:

Külvi viisid kevadel	Katsetükide arv	Kesk. tõusmete arv esimese aasta oktoobris:		Vahe %/00e ja nar. viisi juures
		Uue viisi juures	Haril. viisi juures	
1928	12	12	26	-117
1929	20	23	32	-37
1930	8	15	7	+114

Järgnevas tabelis on võetud kokku kolme aasta katsete tulemused männiraiestikel.

Külviviis	Katselükkide arv.	Tõusmete arv %			Tõusmetega varust. külvikohad %			Tõusmete juurekasv	
		1. a.	2. a.	3. a.	1. a.	2. a.	3. a.	1. a.	2. a.
1928. a. kevadine külv. (Esimene katseasta.)									
Uus külviviis	12	12	10	8	44	36	34	0,15	2,6
Harilik külviviis	12	23	20	17	80	70	70	0,08	2,0
1929. a. kevadine külv.									
Uus külviviis	20	23	16	—	84	77	—	0,15	4,4
Harilik külviviis	20	32	23	—	70	68	—	0,12	4,1
1930. a. kevadine külv.									
Uus külviviis	8	15	—	—	75	—	—	2,4	—
Harilik külviviis	8	7	—	—	63	—	—	1,7	—

Kokkuvõttes oleksid seniste katsete tulemused järgmised:

1) Seemne idanemine külvilõhedes toimub üldiselt paremini kui harilikul viisil ettevalmistatud külvialadel. Kui va imsatiku puhul on vahe eriti suur.

2) Tõusmete (idutaimede) kasvusaavutused uue külviviisi juures on esimesel aastal igasugustes pinnase- ja ilmasituoludes paremad kui hariliku külvilõhe puhul.

3) Taimede hukkumine nii uue kui vanagi viisi juures on üldiselt võrdne. Tugeva rohukasvu puhul püsivad taimed harilikul viisil ettevalmistatud külvikohtades paremini.

4) Uus külviviis on männiraiestikel uuendamiseks kõigis pinnaseoludes kasutuskõlvuline, kus uuendamine külvilõhe teel üldse on teostatav.

5) Praktiliseks kasutamiseks tuleks silmas pidada järgmist: a) külvikohalt

tuleb sammal umbes kahekordse sambalakihi paksuse ulatuses külvilõhe abil eemaldada;

b) paljastatud koha keskele tehakse külvilõhega 4—5 labidatõukega külvilõhe, kuhu asetatakse seeme;

c) seeme kaetakse sel moel, et mõne murtud oksaga paar korda kergelt tõmmatakse üle lõhe;

d) on katteks toorhuumus (kuivturvas), siis lõhutakse see esiteks külvilõhega tera nurgaga laiali ja tehakse tekkinud avausse külvilõhe punkt b all tähendatud viisil.

6) Kultiveerimine uue viisi järgi osutub 3—4 korda odavamaks harilikust külviviisist.

Loen neid tulemusi lõplikeks ja olen arvamusel, et edaspidiseil katseil ja praktilistel käsitlustel pole enam midagi üllatusi oodata.

IX eesti metsateadlaste päev

korraldatakse Akadeemilise Metsaseltsi poolt eeloleval suvel, 27., 28. ja 29. juunil s. a., Tartus Aia tän. 46 ja T. ü. õppe- ja katsemetskonnas — Järvseljal.

Päeva kava, milles on ette nähtud muuseumi referaadid: E. Šabak'ilt — Lennukilt pildistamisest metsakorralduses, G. Vilbergilt — Metsaolud ja metsatüübid Eestis ordu ajal, ja P. Tomson'ilt — Euroopa metsade ajalugu, mitmekesisust ekskursioonide tõttu Tartus ja õppe- metskonnas.

Päeva algus on 27. juunil kell 10 homm. Tartus, Aia tän. 46. Väljasõit õppe- ja katsemetskonda on samal päeval, tagasisõit — 29. juunil. Elatiskulud õppemetskonnas ühes sõidukuludega sinna ja tagasi Tartu on 6—8 krooni.

Osavõtjaid palutakse sellest teatada hiljemalt 22. juuniks s. a. Akadeemilise Metsaseltsi juhatusele Tartu, Aia t. 46.

Tartus, 30. mail 1931. a.

Akadeemilise Metsaseltsi juhatuse.

Eesti Metsaühingute Liidu 1930./31. a. tegevuse aruanne ja 1931./32. a. tegevuse kava.

J. Luik, E. M. Liidu juhatuses esimees.

Vaadates tagasi liidu möödunud aasta tegevusele, peab tähendama, et see kandis rohkem asutamise- ja organiseerimistöö ilmet, mis on loomulik esimesel aastal. Asutamise- ja organiseerimistööga on liidu edaspidisele tegevusele ja arenemisele rajatud kindel alus, on asutatud kindlad toetuspunktid ja rajatud esimesed magistraalsihid. Meie edaspidine ülesanne organiseerimise alal on: tehtud töö süvendamine, kindlustamine ja omategevuse laiendamine, eriti põlupidajate ja tegelike metsakasvatavate ja -kasutajate ringkondades, viimaste liidu ümber koondamine ja nende töö metsanduse alal organiseerimine ja korraldamine.

Paralleelselt organiseerimistööga on liidu juhatus asunud ka liidu teiste sihtide ja eesmärkide taotlemisele ja möödunud aasta jooksul mõndki ära teinud. Liidu juhatus tegevusest lühikese ülevaate saamiseks on mul au liidu täiskogule kanda ette järgmised andmed:

1) Aruandeaastal on liidu liikmeiks olnud 11 metsaühingut ja 4 üleriiklikku organisatsiooni, kokku 15 liiget.

2) Peakosolekuid on peetud 1 — 45 osavõtjaga — 12 organisatsioonilt.

3) Nõukogu koosolekuid on peetud 2, osavõtjaid keskmiselt 10,5. Juhatuses koosolekuid 15, osavõtjaid keskmiselt 4,7. Keskmiselt on koosolek kestnud 2 tundi. Juhatuses on valitsenud täieline üksimeel ja küsimused on otsustatud ühel häälel.

4) Liidule on aruandeaastal sisse tulnud kirju 438 tk. ja välja läinud — 876 kirja ja saadetist.

5) 15. aprillist 1930. a. on liidu teenistusse palgatud teaduslik sekretär, metsateadlane hra Karl Kerberg, kes toimetab liidu asjaajamist ja organiseerimistööd ja korraldab metsanduslikku nõuannet põllupidajatele ja metsakasvatavatele.

6) Liidul on olnud rahalisi sissetulekuid Kr. 5379,42 ja väljaminekuid Kr. 4851,65. Ülejäägist Kr. 527,77 on

arvatud 500 krooni tagavaraks, kuna Kr. 27,77 on kantud 1931./32. a. eelarvesse.

Peale selle on liitu toetanud: a) Talumajanduse nõuande büroo — kantseleiruumide ja -tarvete võimaldamisega; b) Riigimetsade valitsus ja riigimetsatööstus kirjanduse ja tabelite trükkimise ja paljundamise, metsanduse näituste ja metsanädala korraldamise alal — osa kulude enda peale võtmisega; c) Ülikooli õppemetsakond ja Akadeemiline Metsaselts raamatute ja herbaariumide annetamisega; d) Mitmed ühingute liikmed herbaariumide kogudega; g) Tasuta saab liit soome, daani ja läti metsaajakirju.

7) On pandud alus liidu raamatukogule, milles praegu on 124 numbrit. Herbaariumide kogus on 143 numbrit ja ülesvõtete kogus 44 pilti.

8) Välismaadega on liidul ühendus — soome, saksa, daani samalaadiliste organisatsioonidega, kuna Rootsi, Norra, Ameerika ja Venemaa metsaorganisatsioonidega pole läinud korda luua ühendust, olgugi et liidu juhatus poolt on selleks astutud samme.

9) Tegevusaasta jooksul on liidu liikmeks vastu võetud Tartu ja Valga metsaühingud. Metsaühingute liikmete arv aasta lõpuks oli 591. Kuna pärast tegevusaasta lõppu on uusi liikmeid tulnud juure, siis on praegu metsaühinguis liikmeid ümmarguselt 600 ümber.

10) Metsaühingute tegevuse ühtlustamiseks ja suunimiseks on liit teadusliku sekretäri kaudu võtnud osa oma liikmete 17 koosolekust ja aidanud kaasa ühingute tegevuse korraldamisel ja organiseerimisel. On töötatud välja osakondade ja erialaliste sektsioonide kodukord; on korraldatud ankeet põllupidajate soovide teadasaamiseks metsanduse edendamise alal, mille tulemused on ette kantud liidu nõukogu koosolekul 29. XI 1930. a. On loodud ühendus ja võimalust mööda tõmmatud kaasa metsaharrastuse töödele noorsoo-

*Käru algkool Kuusiku vahtkonnas 15. V 31. a.
Käru metskond.*

ühinguid, skaudid ja kaitsevägi. Metsandusliku nõuande tööle on püütud kaasa tõmmata metsamehi ja agronome, kes ka selleks oma lahet abi pole keelnud. Jahi ja looduskaitse organisatsioonidega on astunud lähemasse kontakti ja nendega koostöö on annud häid tulemusi.

11) Metsanduse edendamise alal: a) korraldas liit 11.—17. maini 1930. a. metsanädala, mis leidis laialdase osavõtu. Nädala jooksul on korraldatud 396 metsaistutamise päeva 30.700 osavõtjaga, on metsatud 113 ha maad, sellest 12 ha talumaad, asutatud 5600 m elavaedu ja istutatud üle 6000 ilupuu, talupidajatele on jagatud ligi 150 kg metsaseemet ja 63.000 puutaime, peetud 268 kõnet ja kirjutatud 41 artiklit ajalehis ja 416 talupidajale on antud metsanduslikku nõu;

b) korraldati 15 põllumajanduslikul näitusel metsaosakonnad, mis laiemais hulkades äratasid üldise tähelepanu ja näituse toimekondade poolt paljudes kohtades hinnati I-se ja kõrgema auhinna;

c) liidu algatusel muudeti ajakiri „Eesti Mets“ kõigi metsanduslike organisatsioonide ühiseks häälekandjaks, suurendati ajakirja kausta ja organiseeriti toimetuse töö, mis ajakirja sisu tõstmisele ja levimisele palju aitas kaasa. Liidu teaduslik sekretär on ühtlasi ka „Eesti Metsa“ toimetuse sekretäriks ja tegelikuks toimetajaks. „Eesti Metsa“ toimetuse tööst võtavad osa ka jahi ja looduskaitse organisatsioonid;

d) liidu poolt demonstree-riti üle riigi Soome metsafilmi „Soome metsad“, mis metsanduse propageerimisele ja metsanduslike küsimuste selgitamisele tunduvalt aitas kaasa;

e) anti välja 3000 eksemplari dr. K. Verberg'i brošüüri „Puidu kasutamine majapidamises ja tööstuses“;

g) on kuulutatud välja kirjanduslik võistlus teemile „Kuusk ja tema tähtsus meie metsanduses“

tähtajaga 1. VII 1931. a.;

i) liit on jälginud meie metsanduse edendamise ja arendamisega seotud küsimusi ja nende õiges suunas lahendamiseks püüdnud kaasa aidata. Nii on liidu poolt esitatud: vabariigi valitsusele 1 märgukiri, põllutööministrile 1 märgukiri ja haridus-sotsiaalministrile 3 märgukirja;

k) on töötatud välja skautide metsamärgi tingimused;

l) on korraldatud 8 raadiokõnet, kirjutatud ja hangitud metsanduslikke artikleid ajakirjandusele ja korraldatud metsanduslikke loenguid kooliõpetajate kursustel, koolides ja kaitsevæle;

m) on levitatud metsanduslikku kirjandust, nagu prof. O. Daniel'i „Metsanduse põhijooned“, „Eesti Mets“ ja liidu oma väljaandeid;

n) on korraldatud metsanduslikku nõuannet ja nõuandetöö kohal organiseerimist. Liidu sekretär on aasta jooksul olnud väljasõitudel 93 päeva, mille jooksul on pidanud 68 kõnekoosolekut, võtnud osa 17 ühingu koosolekust. Peale selle külastas möödunud suvel Soome metsaorganisatsioon nende tööga tutvumise mõttes.

Kokkuvõttes pean veel tähendama, et möödunud aasta jooksul on liidu tööle rajatud alused ja ka sihtide ja eesmärkide saavutamiseks mõndki saadetud korda, ja kui liit võib oma tegevusega üldiselt rahul olla, siis on selleks palju aidanud kaasa liidu teadusliku sekretäri, metsateadlase hra Kerberg'i, energiline tegevus.

Liidu töö korraldamisel ja juhtimisel käesoleval aastal on juhatuse poolt võetud aluseks järgmised põhijooned:

A. Organiseerimise alal.

1) Seni tehtud töö kindlustamine ja süvendamine.

2) Võimalikult laiemate põllupidajate, metsaomanike ja teiste asjast huvitatud isikute metsaühinguisse koondamine.

3) Liiduga ühiseid sihte taotlevate organisatsioonide liidu ümber koondamine ja liidu liikmete töö ühtlustamine ja korraldamine.

4) Jahi, looduskaitse ja metsatööstuse sektsioonide ellukutsumine metsaühinguis ja liidu juures.

5) Kohtadel metsanduslike nõuandjate võrgu korraldamine.

6) Osakondade ja uute metsaühingute asutamine.

7) Sidemete loomine välismaade samasihiliste organisatsioonidega.

8) Koolide, noorsooühingute, kaitsevää, põllumajanduslike ühingute kaasaotõmbamine liidu sihtide teostamisele.

9) Ajakirjanduse kaasaotõmbamine liidu sihtide selgitamiseks ja propageerimiseks.

10) Tähtsamate metsanduslike päevaküsimuste kohta seisukohtade võtmine ja nende lahendamiseks kaasaaitamine.

B. Lähemaist ülesandeist.

a) Metsanduse alal:

1) Üldise metsandusliku propaganda teostamine ja metsa tähtsuse selgitamine kõnedes, ajakirjanduses ja tegeliku töö tagajärgedega.

2) Ajakirja „Eesti Metsa“ väljaandmisest ja toimetamisest osavõtmine.

3) Metsanädala korraldamine ja selleks ettevalmistuse tööd.

4) Põllumajanduslikel näitustel metsaosakondade korraldamine.

5) Metsandusliku kirjanduse levitamine.

Metsapäev Tõrva Ühisgümnaasiumis 13. mail 1931 a.

6) Talupidajatele metsandusliku nõuande korraldamine ja üksiknõuande teostamine ühinguliikmeile.

7) Talupidajatele puuseemnete ja taimede muretsemiseks kaasaaitamine taimaedade asutamise ja puuseemnete muretsemise teel.

8) Eeskujuliste talu- ja riigi-metsamajapidamiste väljaselgitamine ja nende kohta lähemate andmete hankimine.

9) Kõlbmatute maade metsamise ja kodukaunistamise tööde edendamine ja propageerimine.

10) Alatiste metsanduslike nõuandjate võrgu kohtadel asutamine, kelle poole võiksid ühingu liikmed vajaduse korral pöörduda.

11) Metsatöösturite ja metsakaupmeeste koondamine metsaühingute ja liidu ümber, selleks vastavaid sektsioone avades.

b) Jahinduse alal:

1) Jahimeeste ja jahist huvitatud isikute koondamine metsaühingute ja liidu ümber, selleks erisektsioone asutades ja ajakirjas „Eesti Metsas“ jättes jahinduse käsitamiseks vastava osa.

2) Jahiasjanduse arendamine ühingu piirkonnas ja kaasaaitamine röövjahipidamise vastu võitlemiseks.

3) Jahiloomade eest hoolitsemine ja nende kaitse korraldamiseks kaasaaitamine.

4) Jahipidamise reeglite ja korrapärase jahipidamise ühingu liikmeile selgitamine ja tutvustamine.

c) Looduskaitse alal:

1) Looduskaitse esemete, vaatamisvääriiliste kohtade ja maastike ühingu piirkonnas registreerimine, nende üle kirjelduste avaldamine ja tarviduse korral sammude astumine nende kaitse alla võtmiseks.

2) Looduskaitse mõiste ja tähtsuse selgitamine.

3) Turismi edendamisele kaasaaitamine, eriti välismaalasil, neile korteri,

seletuste ja juhatusete muretsemisega. Need on kokkuvõttes üldised põhijooned, mis juhatus on üles seadnud, kuid tegeliku töö juures kergib iseendast üles terve rida uusi küsimusi ja ülesandeid, mis nõuavad lahendamist või kava muutmist. Seepärast ei saa tegevuskavades ega aruandeis loendada kõike, mis kavatsetakse teha või mis on tehtud, vaid need näitavad ainult üldist suunda ja tegevuse sihti, kuna üksikasjad selguvad töö juures.

1931. a. rahvusvaheline metsakongress Pariisis.

K. Verberg.

Ühenduses käesoleva aasta suvel Pariisis korraldatava asumaade näitusega, kus silmapaistvat osa etendavad ka puutööstuse saadused, tuleb seal kokku juuli alguses (1.—5. juulini) ka järjekordne rahvusvaheline metsakongress.

Kongressi tööde eesmärgiks on vastavalt kavale järgmised ülesanded:

1) Püüda ühendada kõiki, kes on huvitatud metsanduse edemisest, metsete produtseerimisest ja kasutamisest.

2) Võtta uurimisele puutööstusega seotud majanduslikud, tehnilised, tööstuslikud ja kaubanduslikud küsimused, esijoones pühendades suuremat tähelepanu järgmistele rahvusvahelise ulatusega küsimustele, nagu metsakaubanduslikud konventsioonid, metsasaaduste normeerimine ja standardiseerimine, liiklemine jne.

3) Lähemalt uurida seadusandlust ja metsavalitsemist järgmistel aladel: metsakaitse, metsahooldamine, -uuendamine, kõlbmatute maade metsastamine; tuleb luua olukord, mis võimaldab mitte ainult seniste metsade alalhoidmist ja parandamist, vaid ka nende uuendamist, eriti kõlbmatute maa-alade metsastamist.

4) Uurida paranduste võimalusi erametsamajanduse metsakasutamises.

Nagu sellest loetelust näha, on kongressi töökava väga laiaulatuslik ja mitmekesine, millest ühevõrra huvitatud peaksid olema nii metsaomanikud kui ka -töösturid. Eelolev kongress lähebki seniseist samalaadilistest lahku selles,

et püütakse luua tihedat ühendust puidu valmistajate ja tarvitajate vahel.

Kongressi korraldajaks on Prantsuse metsade ja vete valitsus ühes metsatöösturite ühingutega ja mõningate teaduslike seltsidega. Tegelikud korraldustööd viib läbi eriline komisjon, millest võtavad osa silmapaistvad prantsuse metsatöösturid.

Kongressi töö sünnib 4 grupis, mis omakord jagunevad sektsioonidesse.

Kongressi üldkoosolekuid on ainult kaks: avamis- ja lõppkoosolek. Kõik lähem töö sünnib sektsioonides. Metsa- ja puutööstuse küsimused on koondatud III gruppi, mis jaguneb järgmistesse sektsioonidesse:

1) metsatööstus, 2) metsateed, 3) rahvusvaheline metsakaubandus, 4) puidu kasutamine, 5) mööbli- ja vineeritööstus, 6) tööseadused. Igas sektsioonis on ette nähtud piiratud arv ettekandeid kindlaile teemidele, ettekanded trükitud kujul terves ulatuses või kokkuvõttes esitatakse kongressi liikmeile.

Eelmiste samalaadiliste kongresside — Roomas ja Bratislavas — töö tulemusi tahetakse eeloleva kongressi korraldamisel hoolikalt silmas pidada.

Kongressist osa võtta soovijad — üksikud isikud ja asutused — peavad pöörama sellekohase sooviavaldusega ettevalmistava komisjoni peasekretärile Prantsuse metsade ja vete valitsuses (65, Avenue de la Grande Armée, Paris,

16e); osavõtumaks on 50 franki, mis sooviavaldusele juure lisatakse.

Ühenduses kongressiga leiab aset kaks ekskursiooni: 1-päevane tähtsasse Prantsuse metsasaaduste sadamasse — Le Havre'i (kõik kulud 100 fr.) ja ühenädalane õppereis Prantsuse Alpidesse (kõik kulud 900 fr.), sealsete metsade ja tööstusasutustega tutvumiseks.

Praegu valitsevas kriisi ajajärgus oleksid kongressi tööd eriti olulised, kuigi üleliigseid lootusi talle ei maksaks

panna, sest metsatööstuse ja -kaubanduse ümberkorraldamine täies ulatuses on vaevalt mõeldav, ehkki mõlemail aladel üldine surutis annab ennast teravasti tunda. Teatavaid positiivseid tulemusi võiks siiski loota.

Üldine häda sisaldab eneses ka osaliselt head, sest ta sunnib loobuma seniseist harjumustest ja kitsast enesearmastusest — see mõte peaks olema õigustatud ka praeguse metsamajanduse kriisi puhul.

Muljeid Hannoveri metsapäevast

17.—23. aug. 1930. a.

B. Koljo.

Viimasel metsateadlaste päeval saabus Saksa metsäühingult kutse meie metsameesterele 17.—23. aug. 1930. a. Hannoveris ärapeatavast metsapäevast osa võtta.

Korraldajaks osutus n. n. „Deutsche Forstverein“, mis on asutatud 1899. a. ümberkorraldusel endisest metsäühingust „Verein für Forstmänner“. Ühingu otstarve ja siht on edendada metsandust ja koondada enda ümber asjast huvitatuid ning võimaldada neile mõttevahetusi.

Sellesse ühingusse kuulub üksikuid isikuid kui ka kogu ühingu analoogiliste sihtidega. Nii esineb see ühing ühtlasi ühingu kui ka liiduna. Edasi pakub huvi ühingu omapärane liikmemaks. Üksikud liikmed ja metsaomanikud kuni 1000 ha metsapinnaga maksavad 5 Rm. aastas. Igalt järgnevalt 1000 ha maksavad omanikud lisana 5 Rm., mille üldsumma tõuseb kuni 50 Rm.

Oma sihtide teostamiseks on nähtud ette metsapäevad — „rohelised nädalad“ ja näitused. Nende päevade asukoht muutub iga aastaga. 1929. a. oli see näit. Danzig-Königsbergis, 1930. a. Hannoveris ja on kavatsusel 1931. a. Viinis; ka vaheldub teemide iseloom, — Danzig-Königsbergis osutusid peamõtteiks metsakasvatuse probleemid, mitte üksi referaatides, vaid ka väljapanekuis. Hannoveris seevastu olid rohkem domineerivad metsakasvatustlikud küsimused ja eriti nõmmemetsade küsimused.

Osavõtjad. Üle riigi tulevad metsamehed kokku, isegi välismaalasi oli kaunis kirju pere koos, nagu Jaapanist, Lätist, Aust-

riast, Tšehhoslovakiast, Poolast. Osavõtjate üldarv tõusis üle 600, Danzigis — 800.

Alul oli mõnelgi meie metsamehel kavatsus sõita Hannoveri, kuid lõpuks osutus nende ridade kirjutaja ainsaks osavõtjaks Eestist.

Kogu metsateadlaste päeva võiks jaotada:

1) metsapäev ühes ettekannetega,

2) ekskursioonid:

a) õpetlikud.

b) seltskondlikud.

Kui nüüd asuda tähendatud päeva harutamisele, siis annavad määratud referaadid päevale ilme. Metsapäeva asukoha määravad osalt ka soovitud referaadid.

Käesolevaks metsapäevaks oli valitud Hannover, mis asub väga mitmekesiste metsakäituste rajoonis kui ka väga tüübirikkas metsade tsoonis.

Lõuna-ida poolt on provints Hannover piiratud Harzi mägestikuga ja põhja poolt sulab ta ühte Lüneburger Heidega.

Arusaadav, et metsakasvatustlikud küsimused seisid esiplaanil ja peateemina paistis silma „Die forstliche Eigenart des nord-west-deutschen Heidegebietes.“ Teiseks „Die Wirkungen des Winterfrostes 1928 u. 1929“. Kuid ei puudunud ka mitmekesisus. Nii oli kaks huvitavat teemi: „Die Fortbildung der Forstverwaltungsbeamten“ ja „Die Rationalisierung in der Forstwirtschaft.“ Peab ütlevat, referaadid olid väga põhjalikult läbi töötatud ja hästi ette kantud.

Referaatidele järgnesid diskussioonid. Diskussioones võeti ohtralt sõna. Iseäranis huvitavaks kujunes diskussioon teemil „Die forstliche Eigenart des nord-west-

Foto J. Reinhold, Läti metsarevident.

*Dr. Erdmann ekskursioonilisi seletusi andmas.
Erdmannshauseni metsk.*

deutschen Heidegebietes“, mille ette kandsid dr. h. c. Erdmann, sakslaste poolt tunnustatud metsakasvataja, ja tema koreferent prof. Süchting Hannover-Mündenist: „Die Bodenverhältnisse des nord-west-deutschen Heidegebietes“. Esimene kõneleja asus vaatekohale, et mitte pinnas olev toiduainete rohkus, vaid puuliikide valik ja nende mõju maapinnasele on tähtsaim tegur nõmmede metsastamisel.

Ka loeb Erdmann nõmme loomulikuks puuliigiks lehtpuud ja praegusi kuuse- ning männimetsi inimkäe kunstlikuks saavutuseks, mis viivad ka pinna „haigestumisele“ ja oma lõpusihis kõrgesoo kujule.

Teine kõneleja, prof Süchting, võtab kogu metsakasvatuse probleemi nõmmel selle geoloogilise tekkimise seisukohast. Ta jõuab tulemusele, et väljauhtumise tõttu esile tuleb 3 metsa-astet:

1) varjatud väljauhtunud maad, mis veel metsakultuure lubavad teha; 2) tõelised podsoolmaad ehk väljauhtunud maad, kus metsakultuure raske on teha; 3) täielised podsoolmaad — suure väljauhtuvusega, misuguseil metsakasv on võimatu ja milliste kasvuvorm oleks nõmm.

Oma ettekande lõpetades, ütleb ta, et põhja-lääne-saksa nõmmestiku maad on liig madalalt hinnatud ja et kõike on veel võimalik parandada lubjastamise ja väetamise teel. Oli märgata, et siin kaks isesugust voolu metsakasvatuse probleemides kokku põrkasid — lääne ja ida teaduse saavutused.

Prof. Süchting on nähtavasti vene nullateaduse probleemidega hästi tuttav ja rakendab nende kogemusi nüüd läänes metsastamise küsimuse lahendamisele.

Üks osa pooldas dr. Erdmann'i metsakasvatustlikke vaateid, missugused mõnes asjas vast on liialdatud, ja rääkis prof. Süchting'ile käre-dasti vastu. Keegi andis isegi mõis-ta, et kas ei olevat „podsool“ mingi Poolast sissetoodud mõiste ja kas neil, sakslasil, seda vaja on. Suure põnevusega kuulati seda diskussiooni, mis kestis katkestamata 3—4 tundi.

B. Väljapanekud.

Palju aitasid selgitada referaate mitmesugused väljapanekud, milliseid oli ka üksikute isikute poolt, enamjagu metsakasvatustlikult alalt. Ka ei puudunud mitmed ärid ja firmad, kes sääraseid metsateadlaste päevi kasutavad oma saavutuste propageerimiseks. Suured firmad, nagu Dominikus, Köhlers Witwe ja teised, olid välja pannud oma uuemad mitmesugused metsanduslikud tööriistad ja abinõud. Ka kirjastuslikud ettevõtted olid pakkumas oma uuemaid raamatuid kui ka kirjandust.

C. Kirjandus.

Mis mind huvitas, oli suur ettevalmistustöö, mille metsaühing oli teinud.

Metsapäeva büroosse sisse astudes täitis igauks oma täitelehe. Sellele järgnes suur ümbriku täis metsateadlaste päeva selgitavast kirjandusest. Seal leidis teemide kokkuvõt-teid, mis kuulajale oli vahest õige suureks ker-genduseks.

Peale selle oli linna kaarte ja juhte, prospekte uuemaile raamatuile, hinnakirju, kaarte, skitsi, ülevaateid jne.

Sakslased teavad, et niisuguseil päevil olakse õige kitsi sõnaandmisega ja seetõttu siis igauks propageerib oma asja kirjalikult. Kuid ei puudunud ka hea kirjandus, nagu ajakirjad, mida kõigile osavõtjaile välja jagati hinnata.

II. Ekskursioonid.

Paar sõna oleks veel mainida ekskursiooni juhust, mis oli kaunis tüse raamat, 190 lehekülge. Alul annab see täielise ülevaate Hannoveri provintsi geoloogilisest tekkimisest ja

kirjeldab üksikasjaliselt iga üksikut metsandikku, kuhu ekskursioone katsetati korraldada.

A. Õpetlikud ekskursioonid metsadesse.

Nende ridade kirjutajal oli võimalus ainult kahest säärasest ekskursioonist osa võtta. Esimene neist oli Hannoveri linnametsa „Eilenriede'sse“ ja teine riigi metskonda „Ütze'sse“.

Eilenriede — Tiergarten. — Hannoveri linnal on 925 ha metsa, millest „Eilenriede“ teeb välja 665 ha ja „Tiergarten“ 100 ha. Et need metsad asuvad linna külje all ja elanikud neid tarvitavad jalutus- ning puhkekohtadeks, siis on nende metsade iseloom osalt pargitaoline ja täidab ennem esteetilist kui tulutoovat ülesannet. Seetõttu hoitakse siis ka puid nende loomuliku küpsuseni, mis raiumisel annavad ainult veel küttematerjaali.

Tähendatud metsa koosseis on enamuses lehtpuu, nagu tamm, pöök, kuid osalt ka okaspuu; tema kasutusnorm oleks järgmine: tamm 2,0 fm., okaspuu 2,5 fm., valikraide teel 4,2 fm., kokku 8,7 fm.

Et maapinnal on kalduvusi hapuhoonuse tekkimiseks, siis võideldakse selle vastu maapinna koheldamise ja lubjastamisega.

Koheldamiseks tarvitatakse mootorisõidukit (maapinna freesi), n. n. „Wehrwolf“, mis on 5—6-hobusejõuline ja koheldab 30 sm. sügavuselt ning ligi 0,5 m. laiuse ribana, millega võib päevas töötada läbi 1—2 ha.

Lubjastamist teostatakse enne koheldamist, lubja hulk tõuseb isegi kuni 8 tonni ha kohta.

Toores huumus Hannoveri läheduses on eelistatud pakkimisainena aianduses, nii lillede, tomatide ja kurkide pakkimiseks. Kohati on toores huumus suureks sissetulekuallikaks, mille eest on makstud 800—1000 rm. pro ha, kusjuures ostja ise on kohustatud seda korjama.

Huvi pakkus „Eilenriede's“ veel Iarix dahurica, mille vanus 40 a., rinnakõrguse läbimõõt 38 sm., millised eksemplarid järsku ära olid kuivanud. Põhjust selleks ei teatud. Esiteks arvati, et suur kuumus 1929. a. suvel võiks olla kuivamise põhjuseks, mille tõttu L. d. õige tihti hävib. Kuid lisaks sellele põhjusele toodi veel teine ja nimelt: Hannoveri läheduses ehitati mõne aasta eest kanaal, „We-

Foto J. Reinhold, Läti metsarevident.

„Ütze“ metsk. kv. 48. Loomulik männi uuendus. Tagaplaanil on näha 30 m. laiune paljasraide riba, mis loomulikult uuendunud ja kus ainult 200 gr. seemet parandustöödeks tarvitatud. Ees on ettevalmistusraie, kus maapind koheldatud ja noor järeلكasv tekkimas.

ser-Elbe-Kanal“, ja seetõttu oli märgata põhjavee tunduvat alanemist, mis eriti vanemaile puudele mõjuvat halvenevalt. Viimane põhjus ei näi olevat mõõduandev.

N. n. „Loomaaed“ on rohkem loomade kasvatamise otstarbeks ja jalutaniseks kui ala metsamaajanduslike sihtidega.

Ekskursioon riigimetskonda „Ütze“.

Selle ekskursiooni eesmärgiks oli demonstreerida männimetsa loomulikku uuendust. Ütze kogukonna metsandikus on 30 m. laiadel ja 800 m. pikkadel paljasraide ribadel kõrvaldatud okaskate ehk toores huumus kuni mineraalpinnani, mis väikemajapidajad koristasid 0,20 rm. eest ostu teel. Metskond sai sel viisil 60—90 rm. ha pealt tulu. Uuemal ajal koristatakse pindkate ribadena ja kohendatakse maapinna freesiga, et seemnele valmistada paremat asukohta. Sääraste ettevalmistustööde kulud ei tõuse üle 30—40 rm ha-lt.

Pinnase hooldamismõttega ja segapuistu soetamiseks on 10 m² kaupa külitud larix. Viimaseil aastail on tehtud katseid ettevalmistus- ehk valgustusraide teel pinda soodustada loomulikuks uuenduseks. Jäeti 50—60 fm ha-le vana metsa kasvama ja pinda valmistati samal viisil nagu riba paljasraidel. Viimase meetodi paremus seisis selles, et ei olnud seotud 30 m laiuse ribaga. Nähtud kultuuridest

võis järeldada, et katsed olid võrdlemisi hästi õnnestunud.

b) Ekskursioon — Hannover-Mündeni. Et H.-Münden on 1 tund Hannoverist eemal, siis olid ekskursioonid ette nähtud ka sealsesse kõrgemasse metsakooli. Linnulennult tehti ringkäike läbi peahoone, üksikuisse instituutidesse ja laboratooriumesse. Huvi pakkusid kasvatuse- ja keemia-instituudid. M.-kasvatuse instituut töötab prof. Seichtingi juhatusel rohkem teoreetiliselt nende saavutustega, mida talle annavad mullateaduse uurimused. Seepärast ütles prof. Ölkers meid läbi ülikooli hoone juhtides, et ärgu me lootku instituudis näha palju metsakasvatustlikke riistu ja abinõusid.

Keemiainstituudil on ülesanne leiutada keemilisi abinõusid kahjurite vastu võitlemiseks.

Meile demonstreeriti ühe arseenitõrviku põlemist, kus arseenühendus kandub suitsuna puie ladvale.

C. Ekskursioonid tööstusesse.

Need ekskursioonid olid seotud teiste ekskursioonidega. Oli võimalus kaasa elada 2 niisugust ekskursiooni.

1) Hannoveri ümbruses Elverathi õlikaevandusse, 2) Hannoveri linnaosas — Lindenis — Hanomagi autotööstusesse.

Esimene neist oli seotud „Ütze“ metskonna sõiduga, mis pakkus palju huvitavat. Esiteks peeti lühike, 20-min. referaat geoloogiliste olude ja selle tööstuse saaduste üle. Huvitavad olid

gasoliini püüdmise kui ka õlipuurimise sisse-seaded.

2) Hanomagi autotööstus katsub õige odavat, kuid tugevat tööd teha. Valmistatakse 27 autot päevas. Ka demonstreeriti traktoreid, kohaseid metsaveoks.

III. Poolõpetlikud, seltskondlikud ekskursioonid. Neid oli nähtud ette: 1) Põhja-Harzi mägedesse — Gossleri Schirkesse, Wernigerodesse. 2) Hamburgi ning selle ümbruses asuvasse puukoolidesse ja Helgolandile saarele.

Harzi mägede ekskursiooni eesmärgiks oli näidata mägestiku kõrguse tõusuga seotud metsaraiumisi. Madalamas osas tarvitatakse paljasraide käitust, kuna kõrgemais osades ja mäenõlvakuil — paljasraiet. Harzi metsad kannatavad raskesti lumemurde all, mis mõnes kohas tõuseb kuni 6000 fm. (Schirke metsandikus 1926. a.). Selle pahe vastu on hakatud katseid tegema *Picea excelsa var. borealis'ega*, mille üldhabituse võimaldab suuremat vastupanu lumemurdele.

2) Hamburgi ümbruses Holstebecki sihis mere poole sõites on suured puukooli väljad, mis rongisõidul tundide kaupa kahel pool raudteed on näha. Need puukoolid varustavad peaaegu kogu Saksamaad taimedega.

Kokkuvõttes peab ütleva, et „Saksa metsaühing“ süstemaatiliselt kui ka põhjalikult oli kasutanud kõiki võimalusi, mida suutis pakkuda nõmmemetsa piirkond. Isiklikult pean ütleva, et palju ergutust ning mõndki huvitavat pakkus mulle Hannoveri metsapäev.

Kevadisest linnuelust Telliskopli lahel ja selle ümbruses.

Erik Sitz.

Telliskopli laht Tallinna juures on pealinlastest loodusesõbrale neid väheseid kohti lähemas ümbruses, kus talle avaneb võimalus vaadelda veelindude elu-olu ja teha tähelepanekuid. Selliseist linnuparadiisidest, nagu seda on näit. Matsalu laht ja teised suured roostikku täiskasvanud lahed, kus elutingimused lindudele on väga soodsad ja mitmekesised, jääb ta muidugi kaugele taha, kuid Põhja-Eesti lagedate soolase veega merelahtede hulgas tõmbab ta enesele teatud tähelepanu, kuna siin kevadisel lindude rännuperioodil peatuvad mitmedki huvitavad individid. Ka asub lahe ümbruses metsi ja välju, kus tegut-

sevad mitmed värblinnulised, keda Tallinna ümbruse linnustikuliselt kehvast maastikust muidu ei näe nii tihti. Katsun siin anda lühikese ülevaate Telliskopli lahe ja laheümbruse kevadisest linnuelust, mida mul on olnud võimalus nelja viimase aasta jooksul panna tähele.

Juba märtsi algusest peale hakkab Telliskopli lahe ümbruse linnustikuline ilme muutuma. Kuigi laht on veel jääs ja maa kaetud paksu lumega, leiab loodusesõber tunnuseid, mis kuulutavad kevade lähenemist. Väikesed paigalinnud värblinnuliste selsist muutuvad elavamaks ja ikka sagedamini kuulduv nende

lauu. Igal pool lahe kaldal võsastikes ja majade ümbruses kostis talvelgi talvikes (Emberiza citrinella L.) laulu, nüüd see näib muutuvat aga veel harilikumaks, millele selt-sib veel rasvatihase (Parus major L.) hõbehele viis. Need kaks lindu on laheümbruse varakevadise looduse tähtsaimaid elustajaid. Asulate lähikonnas alati rohkel arvul tegutsevad kodu- ja põldvarblased ki (Passer domesticus L. et P. montanus L.) näivad elavamaks muutunud olevat. Väikes-test värblinnulistest koosnevad leemberhulkuvad linnud ja linnusalgalad leevikesist (Pyrrhula pyrrhula L.), sootihaseist (Parus palustris L.), sinutihaseist (P. caeruleus L.), puukoristajast (Sitta europaea homeyeri Hart.), mõnest väikesest kirjust rähnast (Dryobates minor L.) jne. hakkavad üksikud eralduma. Kuuldub juba üksikult puukoristaja heledat „tjütt tjütt“, ikka vähemate vaheaegadega, kuna sinitihased koonduvad vähe- maise erisalkadesse, hulkudes Veskimäe ja võsastike ümbruses. Asulate juures näeb neid nüüd järjest harvemini. Sabatihased (Aegithalos caudatus L.), kes talvel külmaga olid tunginud vahest linnagi, lendavad kauge- male. Pöialpoisid (Regulus regulus L.) hulguvad parvedena okaspuude lähikonnas Roka-al-mares ja Kakumäel; vahest juhtub nägema ka siin ümbruses mitte just sagedasti porri (Certhia familiaris L.). Varakeva- distel ekskursioonidel näeb ka ümbruses har- luldasema hulgulinnuna elutsevat rohelist vinti (Chloris chloris L.) ja mõnikord satub Roka-al-mare pargis tegutsevate kuuse- kä bilindude (Laxia curvirostra L.) par- vele. Kakumäe raba servadel üksikute puude otsast kuuldub kevade lähenemisel harva suure pajuharaka (Lanius excubitor L.) kõledat ja kaugelekuulduvat hüüdu „prü- düüt“, robinallendab tulija eest üles Roka- al-mare pargis laanepüü (Tetrastes bona- sia L.) ja hommikuti hakkab kuulduma üksi- kute tetrede (Lyrurus tetrix L.) häälitusi. Talveks siia ilmunud sagedased urvalin- dude (Carduelis linaria L.) ja vähesed lumehange- linnud (Plectrophenax nivalis L.) salgad hakkavad lendama tagasi põhja poole. Kuigi üksikuid vähemaid lume- hange-lindude salku on näha veel aprillikuu lõpul: Kakumäe järsul kaldal tegutsemas, len- dab suurem osa ära juba varem. Suur kirju rähn (Dryobates major L.) hakkab kuivanud oksal põristama, kuna kaunis vähe-

sel arvul elutsev roheline rähn (Picus viridis L.) annab oma olemasolust märku ikka sagedamini kõrduva kilkamisega. Hallid varesed (Corvus cornix L.) ja hakid (Coloeus manedula L.) kogunevad salkadena Stroomi randa, et otsida toitu kõrgemalt kün- kailt ja solgiveekraavide äärest, kus lumi on jõudnud hakata sulama. Öhtuti heidavad nad suure kisaga magama Seevaldi määndide tihe- daisse võradesse. Hommikuti ilmuvad majade juure saagile harakad (Pica pica L.) ja märtsi keskel nähakse juba esimesi musti vareseid (Corvus frugilegus L.), kes len- davad isegi linnaservade aedadesse ja juur- viljamaadele. Elavamalt hakkavad tegutsema Roka-al-mare pargis ja Kakumäe metsades õige vähesel arvul elutsevad pasknäädrid (Garrulus glandarius L.), kuna sügiseti Tabas- alu sarapikkudesse ilmunud ja talvelgi vahest näha olevad mänsakute (Nucifraga caryo- catctes L.) salgad siit kaovad. Näeb lendamas üksikut kanakulli (Accipiter gentilis L.) ja raudkulli (A. nisus L.) ning kuuldub sagedamini haruldase paigalinnuna elutseva kodukaku (Strix aluco L.) häälitsemist üksikute asulate ümbruses. Talvel vahest näha olev vöötkakk (Surnia ulula L.) ja üliharva mere lähikonnas silmatav lume- kakk (Nyctea nyctea L.) lendavad ära põh- ja poole.

Vahepeal on päike sulatanud kõrgemad kohad paljaks ja lahe jää on muutunud rabe- daks. Stroomil, Veskimäe alusel heinamaal ja Kakumäe rabas paistavad juba kõrgemad maalapid läinudaastase rohukuluga. Kes- päeval on päikesepaistel mõni kraad sooja, öösel aga külmetab. Siis ilmuvad ühel päeval märtsi teisel poolel kuldnokad (Sturnus vulgaris L.) ja veidi hiljem põldlõokesed (Alauda arvensis L.). Nüüd hakkab kuul- duma kõikjal asulate ümbruses kuldnokkade laulu, kuna öhtuti need linnud ühinevad hiig- laparvedesse, et ööbida üheskoos Haabersti, Kakumäe, Mustajõe ja Seevaldi puude otsas. Enne magamaminemist lauldakse veel elavalt, mis sulab kõik kokku valjuks kädinaks ja vidinaks. Põldlõokesed asuvad tegutsema la- gedaile väljadele ja põldudele, kusjuures nen- de lemmik-asualaks näib olevat Veskimäe alune heinamaa.

Kui siis soojade ilmade või kevadtormide mõjul vabaneb Telliskopli laht jääst, mis har- lilikel aastail toimub juba märtsi lõpul või aprilli alul, siis on veelindudele tee vaba, ja

ikka enam hakkab nägema siin läbirändajaid. Märtsi lõpul on näha vähemaid laululuid kede (*Cygnus cygnus* L.) salku, kes siin küll ei peatu, kuid elustavad oma rändudega elavalt kevadist loodust, lennates võrdlemisi madalal. Neile seltsivad kohe lahe lahtiminekul hõbekajakad (*Larus argentatus* L.), kes siin peatuvad võrdlemisi rohkearvuliselt kuni umbes aprilli keskpaigani. Need kajakad paistavad silma oma musta sabaotsaga ja hele-pruunikashalli ülapoolega, ka häälitsevad nad õige sagedasti. Kuuldub tasast mahedat, veidi kähisevat „gägägäk“ ja valjemat ning heledamat näguvat „kao“. Eriti viimane häälitsemine on kohe kuulda ja on selgeks tunnuseks, et need linnud on lähedal. Hõbekajakate lemmik-peatuskoht näib olevat Stroomi rand Kopli surnuaia serval. Ühes nendega näeb harva ka mõnd tõmmukajakat (*Larus fuscus* L.), veel harvemini aga üksikut merikajakat (*Larus marinus* L.), keda sagedamini on näha sügisrändel. Kohe lahe lahtiminekul ilmuvad rohkearvulised aulide (*Clangula hyemalis* L.) parved, kes määratul hulgal asuvad tegutsema kogu lahte. Soodsate päikesepaisteliste õhtutega on neid linde eriti palju näha sukelduhes toitu otsimas, lastes kuuldavale oma meloodilist, raudtee signaalpasuna häälele sarnanevat mažoorikolmkõlas häält „a-ao-a“, mis juba kaugele kuulda. Aulid tegutsevad Telliskopli lahes kuni mai keskpaigani, millise aja jooksul neid siin palju lastakse ja tuuakse Tallinna turule. Varasemaid partlasi on siin veel jääkoksel (*Mergus merganser* L.), kes pole aga eriti sagedane. Aprilli alul näeb mõnikord ülelendavaid hallide hanede (*Anser anser* L.) salku, kuna lahes peatuvad aprillis ja mais mustad ning valgepõksed lagled (*Branta bernicla* L. et *B. leucopsis* Bechst.) ja mõned vardid (*Nyroca*).

Varasemaid kohalejõudnud kurvitsalisi on kiivitaja (*Vanellus vanellus* L.). Juba märtsi viimaseil päevil ilmuvad esimesed. Lindu nähakse küll kogu lahe edelarannikul, kuid pea-asuala asub Mustajõe asulate juures Stroomi rannal, eriti Paldiski maantee ja mere vahelisel maa-alal, ranniku tümasoos. See on võib-olla huvitavaim ala kogu lahe ümbruses, ehkki ta pole oma pindalalt suur. Siin asub veeloike ja tümasid kohti rikkaliku vee- ja sootaimestikuga, mis pakuvad toitu ja kaitset paljudele läbirändavaile kurvitsalistele ja ma-

geda vee partidele. Siin asuvad ka, otse Tallinna külje all, kiivitajate pesitsemiskohad. Mai keskpaigu leidub pesades harilikult värskeid mune. Pesade üldarv oli 18. mai 1930. a. vaatluste põhjal 20 ümber.

Aprilli esimesel poolel jõuavad kohale naeru- ja kalakajakad (*Larus ridibundus* L. et *L. canus* L.). Kalakajakaid leidub vaid mõnesid, kuna naerukajakaid on rännuperioodil otse parvedena. Linnud päeval tegutsevad enamasti üksikult, otsides toitu lahe ääres ja Seevaldi metsa servalt voolava solgikraavi kohal, kuna õhtuti heidavad parvedesse, mis on kuni 100 lindu suured, ja laskuvad rannale suuremaile kividele puhkama. Aprilli alul nähakse lahe ääres lendamas ka üksikuid kohale jõudnud ristparte (*Tadorna tadorna* L.).

Värblinnulistest ilmuvad kohale aprilli esimesel poolel linavästrikud (*Motacilla alba* L.) ja hakkavad tegutsema lahe rannikul, kuna metsades ja võsades, eriti Veskimäel, kuulub juba metsvindi (*Fringilla coelebs* L.) laulu. Veskimäe metsvindid on huvitavad seepoolest, et mõnede laulus puudub vindilaulule omane kõlakas lõpplõök ja laul tundub seetõttu poolikuna. Stroomi liivamaastikule ja Kakumäe rappa jõuab kohale siinne karakterlind, sookiur (*Anthus pratensis* L.), tõustes otse inimese jalge eest lendu ärritatud ja kiire „dšrit-dšrit...“-ga; võsastikes kuulub kohalejõudnud kadakarästa (*Turdus pilaris* L.) kädistamist. Kulilistest nähakse Haabersti juures lendamas siin õige haruldast tuuletallajat (*Falco tinnunculus* L.).

Aprilli keskel ilmub üksikuid laulurästa (*Turdus philomelos* Brehm), eriti märgatavalt aga vainurästa (*Turdus musicus* L.), kelle pesitsemispaigad on ümbruse metsades. Vainurästa armastab laulda Veskimäe kõrgete puude otsas. Tuleb tähendada, et Veskimäel laulvad vainurästad on Tallinna ümbruse esindajaist paremad lauljad, vähemalt jätvad nad Kadrioru, Kose ja Harjumäe vainurästad enestest taha. Kuigi laul on alati ühetaoline vilistus, segatud dissonantse kädinaga, võib seda siiski mõnuga kuulata ärkavas looduses. Sagedasem modulatsioon Veskimäe vainurästete laulus on järgmine: „didjüüidüü“ (kädin) — „didjüüdüü“ (kädin). Veskimäe alusesse kuusekultuuri jõuavad kohale aprilli keskel seal haudelinnuna elutsevad punakurgukesed (*Erithacus rube-*

cula L.) ja loopealse kiviaedadel nähakse esimesi kivitäkse (*Oenanthe oenanthe* L.). Samal ajal ilmuvad Haabersti liivasele lausrannikule karakterlikud liivarüüdid (*Charadrius hiaticula* L.) vähemais salkades. Nende tuleku aeg on harilikult pärast lõunat. Linnud jooksevad imekiiresti kaldaliival ja lasevad kuulda oma peenikest vilistavat häält. Kõrgel õhus nähakse keerlemas sagedamini kui muul ajal keskpäeva paiku karvasjalgseid viusid (*Archibuteo lagopus* Brünn.), enamasti paarikaupa, kes on kevadisel rändeperioodil Tallinna ümbruse suuremaid kulliliisi. Lennus on neid kerge tunda heleda saba ja tiibade alapoolse tõttu, kusjuures selgesti paistab silma tume kolmnurkne laik tiivanukide kohal ja lai tume vööt sabaotsal. Neid linde nähakse aprilli keskel kogu lahe ümbruses õige tihti.

Aprilli teisel poolel hakkab kuulduma ümbruskonna metsades väikese lehelinnukese (*Phylloscopus collybita abietina* Nilss.) huvitavat laulu. Siis ilmub ka Kakumäe rappa üksik tikutaja (*Capella gallinago* L.) ja nähakse mõnd lõopistrikku (*Falco subbuteo* L.). Sookurgede (*Megalornis grus* L.) hiiglaparved lendavad heledalt häälitsedes põhja poole. Kaugemal merel nähakse aprilli lõpul tegutsemas mõnd järvekauri (*Colymbus arcticus* L.) või õige harva üksikut kormorani (*Phalacrocorax carbo subcormoranus* Brehm), keda on näha veel kuni mai lõpuni.

Mai esimene pool on Telliskopli lahe ja laheümbruse linnuelu arenemise kõrgustipp: siis jõuab kohale suurem hulk värblinnulisi, kes ümbruskonna metsades haudelindudena elutsevad, ja see aeg on ka läbirändajate rohkuselt tähelepanuv. Mai keskpaigaks on arenenud harilikel aastail juba teatava määraneni lahe lõunasopi soode taimestik, mille esindajaist on silmapaistvamad kare kaisel, mustjas rebasesaba, roog, varsakabi, harilik kuuskhein, vesioplikas, rand-õisluht, ubaleht, konnansi, mürk, jõeputk, harilik konnarohi j. t., nii et see nurk on muutunud sel ajal lindude kogunemiskohaks, kus peale juba nimetatud vesilindude tegutseb veel rohkesti uusi. Väga piiratud maa-alalt võib siin siis leida terve hulga linnuliike, keda muidu Tallinna ümbruses pole palju näha. Mädasoo loikudes tegutseb peale muude partlaste mageda vee partidest sinikael-partide (*Anas platyrhynchos* L.) ja pahlsaba-partide (*A. acuta* L.) salku,

ka leidub üksikuid läbirändavaid piil- ja rägaparte (*A. crecca* L. et *A. querquedula* L.). Vähemad salgad mudatildreid (*Tringa glareola* L.) tegutsevad mädasoos, mererannal aga liiguvad suured punajalg-tildrite (*T. totanus* L.) parved. Lennul kuulduv nende ilusat meloodilist mängulaulu, mis kõlab kui „tüli-tüli-tüli...“. Harva silmab ka üksikut heledat tildrit (*T. nebularia* Gunn.). Vahest juhtub nägema rannikul ja Harku poolt soisil väljadel suurt koovitajat (*Numenius arquatus* L.). Lahe kohal lenneldes annavad oma olemasolust märku kala- ja naerukajakate seas rannatiirud (*Sterna macrura* Naum.), hüüdes läbitungivalt oma harilikku hüüdu „kriiää“ ja vahetevahel peenikest „tit tit titit“.

Värblinnulistest jõuavad kohale lambahänilased (*Motacilla flava* L.) ja kõrkjaroolinud (*Acrocephalus schoenobaenus* L.), kelledest viimane asub tegutsema Stroomi ranna tärkavaisse roostikuväljadesse. Kõikjal asulate juures lendleb suitsupääsukesi (*Hirundo rustica* L.), Mustajõe juures ka purtpääsukesi (*Delichon urbica* L.), metsaservadel kuulduv halli kärbsenäpi (*Muscicapa striata* Pall.) kutsehüüdu. Kakumäe raba servade hõredais metsatukkadest kostab väänkaela (*Iynx torquilla* L.) ühetooniline hääl, kuna rabas eneses tegutseb kadakataks (*Saxicola rubetra* L.). Veskimäelt ja Roka-al-mare pargist hakkab kuulduma käo (*Cuculus canorus* L.) kukkumist. Lagedamate väljade kohal võib näha sel ajal hõljumas ka ümbruses õige haruldast esimest välja-loorkulli (*Circus cyaneus* L.).

Mai keskel ilmuvad neile lisaks veel mõned värblinnulised. Kopli surnuaiast hakkab kuulduma väikese põõsalinnu (*Sylvia curruca* L.) laulu, kuigi lindu ennast saab harva näha, sest et ta armastab ennast varjata. Lahe edelakalda metsades kostab siis salulehelinnukese (*Phylloscopus trochilus* L.) lihtne viis ja Veskimäel ning Roka-al-mare pargis siristab tagasihoidlik siristaja lehelinnuke (*Ph. sibilatrix* Bechst.). Linnaümbruse aedu hakkab külastama naksutava hüüuga aed-lepalind (*Phoenicurus phoenicurus* L.), kuid harva saab kuulda ümbruses ööbiku (*Luscinia luscinia* L.) sulavaid viise, sest siin puuduvad talle kohased elualad.

Mai lõpul ilmuvad veel viimased värblinnulised ja rändab edasi suurem osa kurvitsa-

lisi ning partlasi, kellede pesitseemiskohad on kaugel. Mai teisel poolel hakkab kuulduma kõikjal ümbruse metsades aed-põõsaliin (Sylvia hippolais L.) valju laperdava mulina taolist laulu, mis on väga iseloomulise kõlaga ja paljude vilehäältega ning kantakse ette kiiresti, ka kostab siis igal pool puisniitudel pruunselg-põõsaslinn (Sylvia communis Lath.) laulu, mis kõlab kui „viidrüüldrüüldüüli“. Veskimäe valib oma lemmik-asulaks käösulane (Hippolais icterina Vieill.), kes elutseb küll ka mujal, ja laseb kuulda siit oma äärmiselt vaheldusrikast ja modulatsiooniküllast laulu, osutudes ümbruse parimaks laulikuks. Ilmub ümbruskonnas kaunis vähesel arvul elutsev punaselgpajuharakas (Lanius cristatus collaris L.) ja hakkab kuulduma Roka-al-mare pargist ja Veskimäelt kuldkollase peoleo (Oriolus oriolus L.) flööditaalist vilistamist. Õhuti kuulub heinamaade paksust rohust räätüü (Crex crex L.) karjumist. Mai viimaseil päevil jõuavad kohale kaldapääsukesed (Riparia riparia L.), kellede suurem haudeasendus asub liivasel järskkaldal Kukumäe raba ja Roka-al-mare tagapargi serval. Kui siis veel ilmub piirpääsuke (Apus

apus L.), kelle pesitseemiskohad linnas, siis on meil käes Telliskopli laheümbruse värb-linnuliste koosseis.

Juuni esimesel poolel kostab kõikjalt värb-linnuliste laulu, sest valdavaim osa neist on andunud pesitsemisele ega ole lennanud edasi, nagu veelinnud. Viimaseist on jäänud vaid kiivitajad, mõned paarid lahe ääres haudelindudena elutsevaid liivarüüte, mõned punajalg-tildrid, kes väikestes salkades ümber hulguvad, naerukajakad, mõned kalakajakad ja rannatiirud. Ka võib kohata mõnd pahlsabaparti, sinikael-parti, jääkosklit, tikutajat ja harva mõnd muud esindajat. Lahe ääres Stroomi rannal on oma arepemisega nüüd lõpule jõudnud paksud mustja rebasesaba, kareda kaisla ja roostikuväljad, mis pakuvad head varju seal elutsevaile kõrkjaroolindudele, lambahänilasele ja noortele kuldnokkadele, kes pesast välja lennates öösiti tulevad siia magama paksudes parvedes. Linnustikuline ilme on siin suvel kehv ja üksluine. Kui sügisel siin toimub tagasirändavate lindude peatus, siis see pole kaugeltki enam see, mis kevadel, sest nüüd on linde hoopis vähem, kuna suurem osa kasutab tagasirändamiseks teisi teid.

UUS PENSIONISEADUS.

J. Pipar.

Senised katsed riigiteenijate õigusi piirata on pensioni-reformi võrra teoks saamas. Tänavu kevadisel riigikogu istungjärgul võeti vastu „pensionikapitali heaks pensioniõiguslike isikute palgast kaheprotsendilise mahaarvamise seadus“ (vaata Riigi Teataja nr. 38 — 1931. a.) ning haridus- ja sotsiaalministeeriumis valmis uus pensioniseadus laiemaulatuslike kärimistega sellele lisaks. Viimases seaduse eelnõus, millest haridus- ja sotsiaalminister ka riigi- ja omavalitsusteenijate keskliidu juhatusel laskis informeerida, on sedavõrd tähtsaid uudiseid, et nende juures tarvitseb lähemalt peatuda.

Mainitud pensioniseaduse eelnõu § 6 kohaselt peavad kõik pensioniõiguslikud isikud pensionikapitali heaks maksma 2% oma palgast. See on täieline uudsus ajal, kui arstiabi kulude kandmisest riigikassa enam kui 50% võrra loobus ehk teiste sõnadega riigiteenijate tasude summat arstiabi alal 2½% võrra vähendas, ja äkki nagu selgest taevast vähendatakse riigiteenijate tasu ka pensionikapitali heaks võetava 2%-se maksu võrra. Kas see ei puuduta riigiteenijate palkade vähendamist 4½% võrra?

Pensionikapitali heaks kaheprotsendiline mahaarvamine sünnib eelnõu § 6 kohaselt pensioniõiguslike isikute palkadest ning § 13 selgitab palgamõistet järgmiselt: „Kuupalgaliste palga all mõistetakse vastava ametkoha palga määra rahas ja natuuras ühes alatiste lisatasudega.“ Järelikult sünnib kaheprotsendiline mahaarvamine ka natuuras saadavast palgast. Põllutöministeeriumi poolt on metsateenijate natuuras saadav palk rahale ümber arvatud:

Metsatülemale . .	I järk — kr. 32.—, II järk — kr. 23.—, III järk — kr. 26.—
Abimetsatülemale	I j. — kr. 22.80, II j. — kr. 20.80
Metsnikule. . . .	I „ „ 33.54, II „ „ 32.54
Asjaajajale . . .	I „ „ 19.60, II „ „ 18.60
Metsavahile . . .	„ 48.50

Märkus: Metsavahi normaalpalgaks on palgamaa ja korteri arvel arvatud kõrgeim metsavahi rahapalk, s. o. . . . kr. 45.— ning küttepuud (3 k. s. aastas) . . . 3.60

Kokku Kr. 48.50

Siit nähtub, et seaduseandjal on tahe kaheprotsendilist mahaarvamist teha mitte metsavahi väikesest rahapalgast, vaid temale kunstlikult loodud palgast, sest metsavahi rahapalk on keskmiselt 5—45 kroonini, millest aritmeetiline keskmine $5+45=50:2=$ kr. 25. — Nii siis kavatsetakse metsavahi palgast rohkem maha arvata ($48,50 \times 2\% = 0,97$; $25.— \times 2\% = 0,50$; $Kr. 0,97 - kr. 0,50 =$) iga kuu keskmiselt kr. 0,47. Pealiskaudselt vaadates näib see tühine summa olevat, kuid siinjuures peab arvestama ka metsavahi väikest rahapalka ning 1500 metsavahi palgast teeb see aastas siiski kaunis suure summa välja, s. o. 47 senti \times 1500 metsav. = 70.500 senti kuus \times 12 = 846.000 senti aastas. Arvestades asjaolu, et metsavahtide palgakrediit on kõigest kr. 25.— \times 1.500 = kr. 27.500.— kuus \times 12 = Kr. 330.000 aastas, siis annab end selle ebaõiglane vähendamise Kr. 8460.— ulatuses küllalt valusasti tunda.

Uut pensioniseaduse eelnõu veel kord metsateenijate seisukohalt vaadates ei saa vaikides mööduda § 39, milles jällegi erametsateenistuses oldud aega pensioni määramisel ei arvestata, küll on aga arvestatud aeg eraraudteedel, Seevaldi haigemajas, kaitseliidus (sõjategevusest osavõtmisel eellinil), õppeaeg Eesti vabariigi sõjakoolis, ning Asutavas Kogus või riigikogus olemise aeg. Siin ei saa jätta tähendamata seda, et kaheteistkümnepäevase võitluse juures erametsateenijate õiguste eest on härrad põllutöominister ja haridus- ja sotsiaalminister juba korduvalt lubadusi annud, et esimesel pensioniseaduse muutmisel küsimus tuleb päevakorraks ning varem tehtud viga parandatakse.

1930. aastal kogutud andmed kõnele-

Ühe metsavahi elumaja Harjumaal.

Foto D. Hint.

vad, et oluliselt puudutab pensionile minekul erametsateenistuses oldud aja arvestamine 140 metsateenijat. Nende aastapalk oleks Kr. 56.000.— ning pensioni kogusumma Kr. 38.000. Et kõigil tähendatud metsateenijail on eestiaegset metsateenistust 11—12 aastat, mistõttu lisakulaks saaks nimetada haridus- ja sotsiaalministeeriumi arvates 50% ehk Kr. 19.040.—.

Olulisi ja väga tähtsaid kitsendusi on riigikassa huvides veel uues pensioniseaduse eelnõus võetud ette järgmiselt:

§ 3. Täispensioni väljateenimise aeg on pikendatud 30 aastalt 35 aastale.

§ 16. Kui pensioni väljaarvamisel arvestatakse ka veneaegne teenistus, siis ei või pension tõusta üle 55 krooni kuus, kui isik on teeninud Eesti vabariiki 1 aasta. See ülemäär tõuseb iga aastaga, mis Eesti vabariigis rohkem on teenitud, 5 krooni võrra, ning ulatub praegu maksva ülemäärani alles 27-aastase Eestis teenimise järele.

§ 22. Neile pensionäridele, kes oma kutsealal ei saa tööd jätkata, kuid üldiselt töövõimest on kaotanud alla 50%, maksetakse ainult pool neile kuuluvast pensionimäärast.

§ 64. Abielunaistele, kes abielus on olnud üle kahe aasta, kuid lasteta, maksetakse $\frac{1}{2}$ mehe pensionist (seni $\frac{1}{2}$).

§ 54. Abielunaistele, kui nad on abielus olnud alla 2 aasta ja kui neil pole lapsi, pensioni üldse ei makseta.

§ 65. Pensioni ei makseta aja eest, millal riigiteenija või ta perekond on õigustatud pärast teenistusest vabastamist edasi saama palka.

§ 66. Ühekordset toetusraha neile, kes saavad pensioni, ei makseta.

Seaduseelnõu kohta võiks üldiselt tähendada, et selle hea külg seisab ainult selles, et kõigi riigi- ja omavalitsusteenijate, kooliõpetajate kui ka kaitseväelaste pensioni normid on koondatud üheks tervikuks, „pensioniseaduseks“.

Uue pensioniseaduse põhialustest võiks nimetada:

a) Pensioni saamise õiguse omandamise normaalseks eeltingimuseks on 25-aastane teenistus ja 60-aastane vanus. Pensionid maksetakse pensionikapalist, kuhu läheb ka pensioniõiguslike isikute palgakdest mahaarvatavad 2%.

Märkus: Kui isik lahkub teenistusest, ilma et tal õigus oleks saada pensioni või ühekordset toetust, võib ta mahaarvatud summad saada tagasi (§ 9).

b) 25-aastase teenistuse eest määratakse pensioni 55% aastastest palgast. Iga järgneva teenistusaasta eest kuni 35 aastani, viimane ühes arvatud, suureneb pension 2% võrra aastastest palgast. Seega on täispension 75% aastastest palgast.

c) Haigused lühendavad pensioni väljateenimise aega. Haigus, mis teenistuse jätkamise teeb võimatuks ja ühtlasi nõuab ka alatist kõrvalabi, annab pensioni saamise õiguse juba pärast viieaastast teenistust, millisel juhtumil pension määratakse 35% aastastest palgast. Iga järgneva teenistusaasta eest kuni 25 aast. suureneb pension 1% võrra, pärast 25-aast. teenistust kuni 35 a. aga 2% võrra iga rohkem teenitud aasta eest.

Kõige huvitavam on muidugi riigi- ja omavalitsusteenijate ning kaitseväelaste pensioni-reformi juures tähele panna avalikku arvamist ja riigiteenijate endi äraootavat seisukohta. Vabariigi valitsuse poolt tänavu kevadel kiireks tunnistatud „pensionikapitali heaks pensioniõiguslike isikute palgast kaheprotsendilise mahaarvamise seadus“ võeti riigikogus pikema jututa ja isegi riigiteenijate esinduse arvamist kuulamata vastu. Peab küsima, kas riigikogus pole enam ei ühtki erakonda, kes oleks ka riigiteenijate kaitseks sõna võtnud või vähemalt uskupanevalt kirjeldanud riigikassa raskusi neis piirides, mis riigiteenijaskonda ja ta esin-

dust oleksid veenud, et pensionikapitali heaks riigiteenijate palgakdest mahaarvatav 2% on paratamatus?

„Eesti Statistika“ märtsikuu numbris on pensionide küsimus võetud lähema vaatluse alla, millest selgub, et riigi pensionär-perekondi oli 1. jaanuaril 1931. a.:

Riigi- ja omavalitsusteenijaid ja	
õpetajaid	2.926
Kaitseväelasi	195
Rahvaväelasi (vabadussõjast)	1.949
Vanu õpetajaid (veneagekseid õpetajaid)	130
Veneagekseid pensionäre	4.335
Riigitöölisi	525
Õnnetuse läbi kannatanuid	71

Kokku: 10.030

Pensionideks on maksetud 1929/30. aastal tuhandeis kroonides:

Riigi- ja omavalitsusteenijate ja õpetajaile	1,360,0	ehk 43,4%
Kaitseväelasil	255,0	„ 8,1%
Rahvaväelasil	720,0	„ 23,0%
Vanule õpetajaile	56,5	„ 1,8%
Veneagekseile pensionäridele	600,9	„ 19,2%
Riigitöölistele ja õnnetuse läbi kannatanuile	137,4	„ 4,4%
Muile	2,4	„ 0,1%

Kokku: 3.132,2 ehk 100,0%

Neist andmeist selgub, et riigiteenijate, töölisele ja kaitseväelasele on kulunud pensionidest kõigest 55,9%, kuna ülejäänud osa on makstud vabadussõjasilasele ja veneagekseile pensionäridele, seega riigikassa väljaminek riigi- ja omavalitsusteenijate, töölise ja kaitseväelaste pensionideks 175.403.200 senti ja vabadussõjasilasele ja veneagekseile pensionäridele 137.816.800 senti aastas. Kui vaadata neile arvudele riiklikus mastaabis, siis ei olegi need nii hirmuäratavad arvud.

Seletuskirja järgi kärbitakse riigi- ja omavalitsusteenijate pensione uue pensioniseaduse järgi lähema kümne aasta jooksul 20% ehk keskmiselt $(3.132.200 \times 20\%) =$ Kr. 344.542.— aastas, kuna samal ajal tehakse uusi mitmesaja-miljonilisi väljaminekuid riigikassa ja rahvamajanduse kandejõu arvel. Eks räägi need andmed selget keelt rahvamajanduse surutuse kandmisest ühe rahvaklassi, s. o. riigiteenijate, arvele.

JAHINDUSE OSAKOND.

Meie tähtsaimad jahiloomad uue jahiseaduse valgusel.

J. Loosberg.

Meie tähtsaimaiks jahiloomadeks osutuvad karusnahkseist: rebane, jännes, hall ja valge, metskits ehk sokk, vähemal määral kärblastõug — röövikud, tuhkur, naarits, nugis.

Lindudest: part oma mitmesuguste liigitustega, teder, metsis ehk mõtus, põldpüü ja laanepüü, rabakanad, nepid mitmesuguste liigitustega, mets-haned-lagled.

Uus jahiseadus jagab jahiloomad kahte liiki:

kasulikud jahiloomad, kelle peale jahiaeg on normeeritud — seadusega kindlaks määratud;

kahjulikud jahiloomad, keda aasta läbi igal ajal võib lasta, püüda ja hävitada.

Üldiselt on Eesti metsades vabariigi algusest peale mõni kasulike jahiloomade liik kahanenud, mõni jälle kasvanud.

Jännesed on meil üldiselt igal pool jäänud vähemaks.

Peapõhjuseks hävimisele on laialdane salaküttimine, maaüksused, heina-karjamaad on segi ja sageli mitme kilomeetri kaugusel talust, nii jääb salaküttidele palju vaba maad, ka ei hooli maaomanik ega ole huvitatud jahist, sest see ei anna temale mingisugust tulu, ja hulkuvad, vabalt ringi jooksvad koerad, kes jänesepeogi hävitavad. Jahiaeg jänese peale on praegu 13. sept. 13. veebruarini, uue jahiseaduse järgi — 14. okt. — 1. veebruarini, seega 1½ kuud lühem.

Ka hulkuvad, vabalt ringi jooksjad koerad on uue jahiseadusega „linnupriid“, neid võib uue seaduse järgi kohutprotsessi kartmata lasta maha, kuna nüüd seda ei tohtinud teha.

Paljud jahimehed teavad kõnelda, et koertele suvel mitmes kohas ei anta kodust toitu, koer elatab ennast jänesepeogadest. Mai alul sügavas metsas metsisejahil olles kuuleb-näeb sageli, kui koerad „ajavad“, ometi ei ole maikuus mingisuguste koertega jahti.

Metskitsede-sokkude juurekasv on tunduv viimaste aastate jooksul, ka nende suuremad vaenlased on salakütid ja hulkuvad koerad, jahiaeg praegu 13. juunist 13. novembrini, uue seadusega 14. juunist 15. septembrini, seega 3 kuud lühem; sokku võib lasta ainult kuuliga ja peab selleks olema suurem maa-ala, kus soku peale on lubatud jahti pidada.

Uhke põder on meil vähene, samuti ka karu, ja need on aasta läbi riigimetsades riigi kaitse all, muidugi peale salaküttide, keda meil on palju.

See oleks kasulike karusnahksete jahiloomade alalt. Teised karusnahksed kuuluvad kõik peaaegu eranditult röövikute kilda.

Pardid on meil üldiselt vähenenud. Vähenemise põhjuseks on maaparandus-kraavitustööd, mis sood ja laukad — partide eluasemed — „võõrandavad“, neid kuivale jättes. Ka algab pardijaht praeguse seaduse järgi liig vara, kui noored pardid veel ei saa hästi lennata ja selle läbi hävitatakse neid röövi näol.

Jahiaeg partide peale on 12. juulist 14. juunini, seega peaaegu aasta läbi — 11 kuud, uue seadusega 24. juulist 1. detsembrini — seega peaaegu 7 kuud lühem, ja kevadine pardijaht nende pesitsemise ajal jääb jahiajast täiesti välja. Ka nüüd peab Jahimeeste Selts sellest juba kinni ega luba oma liik-

meile renditud jahimaadel kevadel pida da pardijahti, välja arvatud saarte elanikud, kus läbilennu-merepardid on nende ainuke värske toit, kui kalapüük kehv. Samuti ka luikede-laglede peale, kes on läbilennu-linnud ja meil ei pe sitse.

Tetrede ja metsiste peres on viima seil aastail märgata juurekasvu.

Metsiseil sel põhjusel, et nende jaht on peaaegu ainult riigimetsades, kus kirjalikke lube ainult kukkede laskmiseks kevadisest mängus välja antakse, ja et metsis suuremalt jaolt elutseb puu otsas, ka maas olles oma väledate jalgade tõttu satub harvemini rööviku küüsi.

Tetrede juurekasv on seletatav sellega, et linnukoera pidamine on raske ja et nende suurima vaenlase — rebase — nahk on seisnud hinnas, nii jälgib ja püüab rebast maakütt kohe, kui ta jäljed metsas leiduvad, ka mitmepäevane rebasejaht tasub ennast ära, sest aega maal talvekuudel kütil leidub.

Tedrejaht on praegu 12. juulist 14. märtsini, uue jahiseaduse järgi aga ainult 15. augustist 31. augustini.

Siinkohas töötab uus jahiseadus tuua täielise murrangu asja kasuks.

Kes vähegi on jälginud jahilindude müüki Tallinna turul, võib kinnitada, et sügisest alates kuni poole märtsini eranditult igal turupäeval seal kümnete kaupa on müügil ematetri, läbisegi ühe kuu jooksul müüakse Tallinna turul 700 ematetre, 6 kuu jooksul seega umbes 4000 ematetre. Kui nüüd arvestada, et iga emateder läbisegi haub välja 5 poega, siis teeks see aasta kohta 20.000 noore tedre juurekasvu, ja niisugune hävitus on kestnud aastaid.

Tedrekukkede laskmine on ka uues jahiseaduses perioodiliselt pikema aja jooksul lubatud, aga see ei vii hävimi sele.

Põldpüüd on meil perioodilised linnud, ühel talvel on neid vähem, teisel rohkem, ja raske talve jooksul neid lisatoiduga aidates kasvavad nad juure ja püsivad meil. Ka aitab hulkuvate koerte ja kasside hävitamine uue jahiseadusega lindude kasvule suuresti kaasa.

Nepijaht on meil enam sportlik jahiala kui teised jahialad, aga seega ka võrratu.

Uut jahiseadust ähvardab aga häda oht viimases astmes. Uue jahiseaduse kavas oli ette nähtud teatav maa-ala, kus jahiloomad võiksid sigineda-kasvada, nõnda-nimetatud jahipiirkond, praeguses kavas 100 hektaari, kus jahti võib teostada. Siis, kui jahiseaduse kava oli organiseeritud jahiseltsides ja metsade valitsuses kui ka riigikogu mitmes komisjonis heakskiitmist leidnud, sattus uus jahiseadus riigikogu üldkomisjonis kolmandal lugemisel karile, mis nüüd ähvardab uue seaduse selgroo murda, kus võeti vastu ühe hääle enamusega otsus — jaht vabaks — jahioigus iga ühele, kel 1 hektaar maad või kel 100. Selle põhimõttega uus jahiseadus ei oleks jahiasjanduse arendamisele praegusest parem, vaid koguni soodsam salaküttimisele, röövjahi pidamisele.

Näiteks võib tuua küla talud, kus heinamaad asuvad mitme kilomeetri kaugusel või jooksevad ribadena riigimetsa. Kui nüüd maa omanik või kasutaja läheb jahile, siis kas minnes või tülles kasuliku jahiloomaga kohtudes peab ta jahti ja iga kord on seletus kindel, et oma maa pealt lasti, oldi teel koju.

Loodusearmastaja maapidaja, kes oma krundil jahiloomade eest hoolitseb, jätab ju siis ka hoolitsemise, teades, et teised tasuta kasutavad tema tööväeva ja hoolt.

On aga jahipiirkonnad olemas, siis valvab see, kes ka ainelist kulu kannab, et vastava renditud maa peal salaküttimine ei leiaks aset. Väide, et jahioigus võetakse ära, ei ole õige. Uue jahiseaduse esimene paragraaf ütleb, et jahioigus kuulub maaomanikule, temal on õigus seda kas välja rentida või mitte kellelgi oma maa peal lubada jahti pida da, või jälle kokku liitudes naabriga jahimaad juure rentida ja siis oma krundil jahti pida da.

Tõsi, niisugust katset — jaht vabaks kõigile — on tehtud ka teistes riikides, igal pool on aga aasta, paari pärast riigivõim sunnitud olnud ennast vahele

segama ja jaht on riigistatud, et jahiloomi täielise hävimise eest hoida. Ka meil oleks see nii, mõne aastaga oleksid meie metsad jahiloomadest-lindudest lagedad ja kõik need karmid karistuse paragraafid uues jahiseaduses ei täidaks oma ülesannet, sest puuduks see, kelle vastu neid teostada.

Nüüd on igal pool meie naaber- kui ka teistes riikides jahipidamiseks maa-ala norm või jahipiirkond ette nähtud, või isik, kes jahti tahab pidada, kel endal vastavas suuruses maa-ala puudub, peab olema kuski jahioorganisatsiooni liige ja vastav organisatsioon juba hoolitseb ja peab oma liikmed vaos.

Meil on uue kava järgi nii-kui-nii mindud kaugemale kui teistes riikides, kus jahipidamine röövikute peale igal ajal ainult õueaedades on lubatud, mõnes kohas 100 meetrit elumajast, meil on see lubatud kogu krundil.

Sageli ei ole korralikul talupidajal aegagi jahiga jännata, mõnel puudub ka huvi, sest et jaht talle ei anna mingit tulu. Jahipiirkondade moodustamisega saab ta ikka mingisuguse tulu, oma maad jahipidamiseks välja rentides,

ühtlasi aitaks seega kaasa jahiloomade arendamisele-siginemisele.

Nagu praegu metsanädalail püütakse äratada armastust elava looduse vastu, arendades kodanike ilutunnet ja tuleviku kasu, nii peaks olema ka jahiasjandusega. Juba koolis peaks meie noortes rohkem huvi äratatama kodumaa-armastusele, seega ka metsade ilule — jahiasjandusele.

Jahimeeste hüüd on üleriikliku metsanädala puhul: **K a a s k o d a n i k u d l o o d u s e a r m a s t a j a d !** Vabariiki ehitasime meie, vanemad mehed, mitte ainult endale, vaid ka järeltulijaile noortele.

Aidake nüüd kõigiti kaasa, et Eesti metsas säiliks ilu ja luule, et me oma noortele ei jätaks tühje metsi, vaid et sealt kostaks ka jahilooma, -linnu häält, et meie noored leiaksid eest organiseeritud jahiala, et nad juba koolist peale õpiksid oma kodumaa loodust armastama, kasvatades-täiendades nende vanemate rajatud teed, siis sirguvad meie noortest ustavad, tublid, iseseisvad ja oma kodu armastajad Eesti vabariigi kodanikud.

Jahindus seatagu ideelisemale alusele.

M. Kallit.

Varemalt oli jaht laiemale hulkadele kättesaamatu. Seda lõbu nautisid peamiselt mõisnikud. Et ka talupoegade hulgas oli kirglikke jahimehi, pidid nad oma jahikirge rahuldama „põranda all“. Loomulikult ei ole salakütt õige jahimees, vaid hävitaja, kes võimaluse korral igal pool ja igal ajal linde ja loomi tapab, ning säärane jahipidamisviis võis ainult ürgajal olla tarvitusel. Eesti iseseisvusaeg on jahi laiemale hulkadele teinud kättesaadavaks. See soodustus toob paratamatult kaasa ka kohustusi — jahindusele uue tervendava suuna andmiseks.

Tänapäeva jahimehe ülesanne ei piirdu ainult tapmises, vaid jahiloomade ja -lindude tundmaõppimises, hoidmises ja kasvatamises! Siin avaneb lai ja huvitav tööväli, mida jahiseltsid ja kütid võtku omaks ja asugu kohe selle hari-

misele. Sellega võidab meie jahindus võrratu palju.

Kõige esiti on vajaline, et jahimees kodumaa loomastikku ja linnustikku, nende elu-olu ja toitmist põhjalikult tundma õpiks, siis vastaks ta oma ülesandeile ja rumalad eksimised, nagu neid seni rohkesti on ette tulnud, jääksid ära. Kuivõrd asjatundmatud on meie jahimehed kodumaa linnustikus, olgu näitena toodud järgmist: X jahiselts, kui riigi jahimaade rentnik, oli kohustatud teatava arvu röövlindude hävitamise tõenduseks esitama nende jalgu. Kontrollimisel leidis, mis Tartu ülikooli zooloogia-muuseumi poolt kindlaks tehtud, ka m u s t a r ä h n a jalgu, räakimata teistest kasulike lindude jalgadest. Seltsi esimehelt asja kohta seletust nõudes teatas viimane, et tema ise ei olevat lasknud ega tundvat ka linde

hästi!!! Teise näitena olgu mainitud: N. keskkooli juhataja omab aasta jahipileti, mis annab õiguse riigimetsades jahti pidada. Jahipilet oli metsade ameti poolt välja antud. Ka see härra oli kohustatud hävitama teatava arvu röövlindude. Hävitatud röövlindude jalgade hulgas leidus ka k ä o j a l g u, mis muidugi jäeti arvestamata. Sääraseid näiteid võiks tuua küllalt. Arvan, et need paar juhtumit räägivad küllalt selget keelt, milline olukord valitseb meie jahinduses. Kulliliste hävitamisel patustatakse väga palju: viud, rätsud jne. küti püssi ees palju armu ei leia.

Neid vigu on võimalik parandada, kui asja võetakse tõsiselt. Esijoones peaksid jahiseltsid levitama jahinduslikke teadmisi oma liikmete keskel ja tarbekorral korraldama katseid. T e h t a g u s e d a j u b a u u e l i i k m e v a s t u v ö t m i s e l. Otse tarviline oleks, et seltsi peakoosolekuil peale jooksvate küsimuste ka mõni jahindust käsitav referaat asjatundja poolt ette kantaks. See pakuks huvi ja oleks kasulik. Ei ole leidnud, et seni seda oleks tehtud. Seepärast on ka koosolekust osavõtt leige. Korraldatagu kogunisti eriloenguid ja ekskursioone zooloogilistesse kogudesse,

kus neid olemas. Teine võimalus oleks maal peetavate põllumajanduslike kursuste kaudu jahindust käsitada, kui kavassee võetaks loeng peale kodulindude ka metsalindude üle. Sellest oleks suur kasu maal asuvail jahimeestel. Lektoreid leiduks. Välismaal korraldatakse edukalt iseseisvaid jahinäitusi. Meie oludes oleks vast suuremaulatuselise iseseisva jahindusnäituse korraldamine raske, kuid mitte võimatu. Seepärast võiks selleks kasutada põllumajanduslikke näitusi ja ühes metsaosakonnaga asutada ka jahindusosakonna. Mõned näitused ongi jahinduse võtnud kavassee. Näitused oleksid heaks abinõuks laiemale hulkadele, eriti aga jahimeestele, õige jahiasjanduse propageerimiseks ja aitaksid äratada loodusest lugupidamist ja armastust. Ei saa ka jätta märkimata, et maavalitsused liig ohtral käel jahipileteid välja annavad. Piletite väljaandmisel võiks küll teha teatavaid kitsendusi. Samuti jahipüssilubade väljaandmisega tuleks olla tagasihoidlikum. Jahindus tuleb seada ideelisemale alusele. Sellest oleks kasu kogu rahvale, eriti aga jahimeestele enestele ja loodusesõpradele!

Jahiloomad ja salakütid.

J. J.

Tänavu pikema talve ja sügava lume tõttu oli meie jahilindude ja -loomade elu päris hädaohus. Esimesed veelgi põgenesid üle lume lennates ühest kohast teise, pääsivad vaenlase eest ning leidsid varju ja toitu puuksal või põõsa all. Jahiloomadega oli aga teine lugu. Metsades ja heinamaadel oli nii sügav lumi, et metskitse jalad joostes põhjagi ei ulatunud. Niisuguses lumes vaenlase eest põgenedes metskits aina rabeles lumes, kus varsti väsis ja langes salaküti või mõne hulkuja koera ohvriks. Välisriikides mägimetsades aetakse sügava lume ajal lumesahaga tarvilised teed metskitsedele, eriti siis, kui lumi endale kõva koore on peale võtnud, mille läbi kitse jalad võiksid vigastuda. Siis aga hüppavad need loomad ainult teid

mööda söödaplatsidele ja metsa. Ka jahilindudele, eriti fasaanidele, aetakse sahaga teed ette võimalikult nende elukohtadesse. Peale selle hoolekande on veel otstarbekohane enese- ja jahikaitse seadus juba 35—50 aastat ametnikule abiks. Loodame, et ka meil säärane seadus end enam kaua ei lase oodata! On ju meie jahil palju vaenlasi nii loomade kui ka inimeste näol.

Põhja-Peipsi metsades on kitsi vähe, siiski ei anna salakütid neile armu. Külast tuleb kaks-kolm meest suuskadel püsside ja pussidega, et viimne tappa maha. Nad ei arvesta seda, et nende korraliku kodaniku au selle all kannatab. Ka vanemate keelust hoolimata soovivad niisugused ükskõikselt käia oma eluteed. Niisugused noored inime-

sed on tõesti kahetsemisväärased ja mõned võib-olla kahetsevadki seda, aga siis on juba hilja. Kahjuks on meil seni salaküttimise karistused olnud liig nõrgad. Aasta või paar tagasi maksis rebasenahk 80 krooni ja salakütt laskis või püüdis talve jooksul ikka vähemalt oma 6 rebast, mis kokku teeb 480 kr. Ja kui nüüd võimaldus metsaametnikel salakütt tabada, siis kohtunik karistas teda ainult 15-kr. trahviga, nii et salaküttil jäi ikka puhast 465 kr. tasku. Need on nüüd kindlad andmed koha pealt. Muud jahiloomad ja -linnud, mida salakütt hävitab oma kasuks, jätame seekord siin arvesse võtmata. Näiteks üksi Iisaku metskonnas on kahe viimase aasta jooksul 8 salakütti võetud kohtulikule vastutusele. Neli meest nendest on osaliselt oma karistuse juba kannud. Vennad F. ja R. said loata laskeriista pidamise eest siin kaitsepiirkonnas igamees 3 kuud vangistust või 300 krooni trahvi ja S. sai 7 päeva või 10 kr. rahatrahvi. Vendi T., R. ja J. ootab ka raskem karistus. Nimelt T. laskis 14. märtsil s. a. P. vahtkonnas kaks rentkuulilaengut soku pihhta, enne kui ta ta kätte sai ja koju viis. Noor, möödunud aas-

tal metskonnas metsavahi õppekursuse lõpetanud metsavahi poeg K. kuulis metas valvekäigul neid pauke ja leidis piiramisel, et teise metskonna raja poolt on metskits tulnud P. vahtkonda läbi sügava lume hüpates ja suusajäljed selle järel. Varsti leidiski ta koha, kus metskits oli maha lastud, sest lumi oli alles verine. Kohusetruu ametnik tundis ära suusajäljed, milledega temal juba varemgi vahtkonnas oli tegemist olnud, ja tegi nende kui ka kitse äravii-mise suuna järgi salaküti kindlaks ning teatas sellest öhtul hilja metskonda. Selle tagajärjel piirati politseikons-taabli kaasabil öösi külas ümber salaküti elumaja, kus läbiotsimisel leiti mahalastud sokk ja 2-raudne jahipüss. Metsaametnike peale ei vaata niisugused salakütid sugugi hea pilguga ja teinekord tuleb kuulda isegi ähvardusi. Sellest aga ei taheta sugugi aru saada, et metsaametnik on kohustatud salaküttimist takistama, kuigi see maksaks ta elu. Nende kohusetruude metsaametnike teeneid peaks küll riigimetsade valitsuses rohkem hinnatama ja ka metskonnas igal ajal eesõigustatama.

Kasvatage loomakapsaid!

J. T.

Käesolev lumerikas talv on metsaloomadele ja -lindudele mõjunud väga halvavalt, vaatamata sellele et riik ja jahioorganisatsioonid kasulike metsloomade toitmiseks uusi toitmiskohti on juure soetanud ja heinu selleks muretsenud.

Metsloomade seast on kõige enam saanud kannatada kitsed. Talve jooksul on neist paljud hukkunud peamiselt toidu-puuduse ja sügava lume tõttu.

Kitsede toitmist teostatakse riigi jahikaitse- kui ka jahiseltsidele väljarenditud hoiumetsades heintega, mis siiski osutub väheseks ning kuivaks toiduks. Kuna kitsed mujalt suure lume pärast muid toiduaineid kätte ei saa, on paljud neist jäänud niivõrd nõrgaks ja haigeks, et end sügavas lumes koerte eest ei suuda päästa. Koertel võimaldab kitsede

kättesaamist just kõige enam kevadine lumi, kuna õhuke, öösel külmanud jääkamar kohati kitsi peal ei kannu ja põgenemist takistab.

Metsaametnikud ja jahilised on märganud käesoleval talvel suuremal arvul peremeheta ümberhulkuvaid koeri, mis laseb oletada, et hulkuvate koerte arvu suurenemine on tingitud asjaolust, et koertel praegu kõige soodsam on kitsede jälgimine, tabamine ja murdmine. Võimalus, mis kitsede olemasolu koerte eest kindlustaks, on nende jõud põgenemisel, mispärast loomasõpradele oleks soovitatav (metsaametnikele ja jahiseltsidele) võimalikult kasvatada erilisi loomakapsaid (*Brassica oleracea*), naereid jne. ning neid lumerohke talve puhul paigutada kitsedele kättesaadavasse kohtadesse.

Selle sooja soovituse aluseks on hästi õnnestunud katsed mõningais metskondades, loomakapsaste kasvatamine ja nende väljaasetamine talvel metskitsede ja jäneste toiduks, mille tagajärjel metsloomad, eriti kitsed, talve on hästi üle elanud ja nende surevus hulkuvate koerte läbi osutus õige väheseks.

Olevate andmete järgi on käesoleval talvel Virumaal hukkunud kümnekond kitse veel maoparasiitide (*Nematodirus filicollis*) läbi.

Maoparasiidid võivad kitsi hulgaliselt surmata ja nende vastu võitlemiseks ei saa metsaametnikud peaaegu midagi teha, kuna aga hästitoidetud looma tugev organism ise saaks neist võidu.

Lõpliku ülevaate saamiseks käesoleval aastal hukkunud metskitsede arvust ja surmapõhjustest on keskasutus metsaülemale teinud ülesandeks hiljemalt 1. juuniks s. a. teatada, kui palju riigimetsades kitsi on hukkunud ja mis põhjustel.

Üleriiklik jahimeeste kongress.

Pühapäeval, 5. juulil s. a., kell 10 h. peetakse Tallinnas Jahimeeste Seltsi ruumes, Pikk tän. nr. 42, ÜLERIIKLIK JAHIMEESTE KONGRESS. Päevakord järgneb hiljem. Kõiki jahioranisaatioone ja metsaihinguid palutakse kongressist oma esindajate kaudu võtta osa ning lähemal päevil teatada Tallinna Jahimeeste Seltsi juhatusele, mis-

suguseid küsimusi nad sooviksid täiendavalt päevakorras näha. Otsustamisele tuleb üleriikliku jahioranisaatioonide liidu elluviimine ja sellele ligemate tegevusjuhtnööride andmine kui ka seisukoha võtmine uue jahiseaduse kava kohta, mispärast võimalikult elavam osavõtt kongressist on väga soovitatav. Tallinna Jahimeeste Selts.

Loomade varjusurm.

J. A. Põllumees.

Paljude loomade juures on pandud tähele, et nad endid surnuks teevad või moonutavad, nagu selles kunstis on eriti osav rebane, kes seda kavalust sagedasti tarvitab kas hädaohu puhul või jälle saagi olles.

Ka hunt mõistab end surnuks moonutada oma naha eest hirmul olles, näiteks auku kukkunult, kust ta enam välja ei saa; niipea aga, kui inimesed ta august välja toimetavad ja arvavad, et hunt on surnud, annab ta jalgadele tuld.

Samuti leiame ka närijate juurest seda nähtust. Igaüks teab, et püütud hiir end teeb surnuks, kui kass ta küünte vahelt vabastab; läheb aga kass kaugeemale, siis jookseb hiir ära. Kassile on aga see kavalus tuntud. Et teha nalja ja mängida, teeb kass, nagu arvaks ta hiirt tõesti surnuks, vaatab aga teraselt viguritegijale järele ja esimese põgenemise katse juures tunneb viimane kassi

küüsi turjal. Kui pimedas toas uks, kus sees on hiired, äkki lahti tehakse, siis juhtub sagedasti, et hiired, kel põgenemiseks enam aega ei ole, põrandale surnutena maha jäävad, kust neid võib kinni võtta.

Mul oli kord kaunis tark kass. Perenaine pani kassi toidu kausikesega suvisel ajal õue sirelipõõsaste alla, kust kass igal ajal oma söögiisu võis kustutada. Ühel päeval märkas kass, et varesed ta toidu kausist viimseni olid kinni pistnud. Teisel päeval, kui perenaine jälle paraja portsjoni oli kassile kausikesega sireli alla viinud ja varestel jälle himu näis olevat kassile külaliseks tulla, tegi kass, nagu oleks ta surnud, ja lamas kausi ligidal maas, kuna varesed rahulikult ta toidukaussi tühjendasid. Akki aga kargas kass üles, tabas ühe varese ja surmas selle kohe.

Kirjanduslik ringvaade.

Руднев, Д. и Пархоменко, В. (Rudnev ja Parhomenko). — К вопросу о времени окаривания ловчих деревьев. (Püünispuude koorimise ajast). Koguteostest Лесоведение и лесоводство. (Metsateadus ja metsandus.) 1929.

Radikaalseimaks abinõuks kooreüraskite hävitamiseks peetakse püünispuid. Jättes kõrvale uuemad vaated püünispuude otstarbekohasuse üle püüavad käesoleva artikli autorid lühidalt selgitada püünispuude koorimise aja tähtsust.

Püünispuudega saavutatud tagajärjed olenevad reast tingimustest, missuguseist on tähtsaimad: püünispuude arv, koht, nende valik ja koorimise aeg.

Koorimise ajast ja koore hävitamisest oleneb, kui otstarbekohaselt püünispuu oma ülesande on täitnud. Ainult väike hilinemine koorimise ajas, aga püünispuu kaotab oma tähtsuse, muutudes isegi üraskite levitajaks. Püünispuude koorimise aja üle leidub kirjanduses tihti lahkuminevaid vaateid. Käesolevaga püütakse selgitada püünispuude koorimise aega männiüraskite hävitamiseks, tuginedes selle puuliigi suurele metsamajanduslikule tähtsusele ja ta mõningaile bioloogilisele iseäraldustele.

Esimesed andmed kirjanduses püünispuude koorimise aja üle kuuluvad R a t z e b u r g i e. Tema arvates tuleks püünispuid koorida ajal, millal puusse asunud üraskite pere on jõudnud tõugu-astmesse. Sama vaadet pooldavad J u d e i c h - N i t s c h e ja E s c h e r i c h. A l t u m soovitab püünispuid koorida enne tõukude nukkumist. H o l o d k o v s k i järgi tuleks koorimist teostada kahes järgus: nende üraskite juures, kes nukkuvad koore ja puidu vahel, tuleb koorida esimeste nukkude ilmumisel, kuna niineüraskite (*Myelophilus minor* ja *Hylesinus fraxini*) puhul — enne nukkumist.

Nagu näha, määravad ühed autorid püünispuude koorimise aja kindlaks üraskite käikudes täiskasvanud tõukude või esimeste nukkude esinemisega, teised autorid soovitavad püünispuude koorimist alata massilisel tõukude ilmumisel, nii et puud enne tõukude nukkumist oleksid juba kooritud.

Lõpuks määratakse koorimise aeg kindlaks mitte üraskite arenemisastmega, vaid ajaga, mis on möödunud üraskite puusse asumisest.

Viimast määramise viisi peetakse ebaõnnestunuks, sest ta on geograafilisest asendist, ilmastikust jne. Darnitski metsakatsejaam (Ukrainas) soovitab koorimist alata sel ajal, kui emamardikas munemise lõpetab.

Nii-siis ei ole kirjanduses püünispuude koorimiseks leitud ühist aega.

Viimase ajani püsib kirjanduses arvamine, et võistlus üraskitega seisab järeltuleva soo hävitamises, kuna vanu mardikaid peetakse kahjutuks. Paljude, peamiselt lehtpuu üraskite kohta on küll tehtud kindlaks, et nad annavad ainult ühe generatsiooni, kuid ei puudu ka need üraskid, kes annavad veel n.-n. „tütärperesid“. K n o c h e ja G r e s e järgi võivad tähtsaimad männiüraskid munemist korrata, mõned isegi kahe aasta kestes.

On kindel, et „vana mardika“ (*M. piniperda*) osavõtt männi virveste puurimises, virveste säsi söömisest ning korduvas munemises ei ole vähese tähtsusega.

Seetõttu soovitud tagajärgi üraskite tõrjel saavutame ainult järeltuleva soo ja vanade mardikate hävitamisega. Seoses viimasega tekib küsimus, kuidas on lugu vana mardika hävitamisega püünispuude koorimisel. Ei suuda meie vanu mardikaid hävitada, on püünispuu tähtsus palju vähem.

Darnitski katsejaama andmeil jätavad väikesed männi niineüraski (*Myelophilus minor*) mardikad enamiku tõukede tekkimisel emakäigud maha. G r e s e vaatlesed tõendavad, et suure ja väikese männi niineüraskite (*M. p.* ja *M. m.*) mardikad juba esimeste tõukede nukkumisel emakäikudest lahkuvad. Oma söögiisu rahuldamiseks hakkavad nad kohe intensiivselt pügama männi virveid, sünnitades seega palju kahju. Teised tähtsamad männi üraskid (*Ips sexdentatus* Boern, *Ips acuminatus* Gull, *Neotomicus laricis* Eichh) lahkuvad emakäikudest varsti pärast munemise lõpetamist.

Nii-siis, koorides püünispuid ajal, millal tõugud on täiskasvanud ning ilmuvad esimesed

nukud, on suurem osa vanu mardikaid juba oma käikudest lahkunud.

Et viimast pahet vältida, tuleb püünispuid koorida siis, kui vanad mardikad asuvad veel emakäikudes, seega hävitame mõlemad generatsioonid. Tekib küsimus, kui otstarbekohaselt varakult kooritud püünispuud oma ülesannet suudavad täita. Ukrainas korraldatud vaatlused tõendavad, et suurem osa koore üraskeid asub püünispuudesse esimese 7—10 päeva lennul. Kõrvalekaldumisi sest ajast võib kutsuda esile vaid järsk ilmastiku muutus. Hiljem lendavad ainult üksikud ürasکید. Kuna ürasکیدe munemine lõpeb neljandal nädalal pärast lennu algust, siis suudab selle aja kestvusel enamuse üraskeist asuda püünispuudesse. Hilinenud ürasکید eelistavad värskemaid püünispuid ega asu heameelel varem langetatud puudesse. Et ka hilinenud ürasکید hävitada, soovitatatakse täiendavalt püünispuid langetada, kuid see on siiski asjatu, sest neid on võrdlemisi vähe.

Kevadise lennu lõpul lendavad esimesed püünispuudesse asunud ürasکید oma käikudest välja. Seepärast ei ole mingit mõtet püünispuude koorimisega pärast munemise lõppu viivitada. Mida hiljem püünispuude koorimist algame, seda vähem aega jääb töö läbiviimiseks.

On tegemist suurema hulga püünispuudega ega ole küllaldaselt vilunud tööjõudu, võivad püünispuud muutuda headeks ürasکیدe levitajaks.

Ürasکیدe poolt läbisöödud paks koor eraldub kergesti puust, kuna õhem koor püünispuude hilisemal koorimisel kiviab puu külge nii kõvasti, et teda on raske sealt eraldada. See takistab tunduvalt töö läbiviimist. Ühenduses sellega tuleb sageli eksimusi töö läbiviimisel tööliste poolt, sest püünispuudele jäänud koorelappide all viivad ürasکیدe tõugud oma arenemise õnnelikult lõpule.

Lõpuks ei saa jätta mainimata püünispuude sinetust, mis tuleb esile seene *Ceratostomella pini* toimetel. Ollakse arvamusel, et seenekesed eosed kantakse ürasکیدe poolt puusse. On pandud tähele, et sinetus levib paralleelselt ürasکیدe tõukude arenemisega. Nii tingib ka varasema koorimise sinetuse hädaoht, andes sel juhtumil ka hinnalisemat materjaali.

Eeltoodut arvestades ja püünispuude koorimist täiskasvanud tõukude esinemisel või esi-

meste nukkude ilmumisel ette võttes esineksid järgmised pahed:

1. Vanad mardikad on välja lennanud.
2. Lühike koorimise aeg, mille jooksul on raske koorimist korralikult läbi viia.
3. Takistused õhema koore eraldamisel, mis ei võimalda korralikult töö läbiviimist.
4. Materjaali sinetus.

Loeteldud pahede kõrvaldamiseks tuleb püünispuude koorimist alata ürasکیدe munemise lõpetamisel, mis üldjoontes ühtib esimeste tõukude ilmumisega. Püünispuude koorimine tuleb viia läbi umbes kahe nädala jooksul, iga tahes nii, et vanad mardikad ei saaks oma käikudest lahkuda. Koorimisel purustatakse suurem osa vanu mardikaid, kuna ellujäänud mardikad ühes koorega kokku kraabitakse ja ära põletatakse. Noor põlv hävitatakse seega osalt munadena, osalt tõukudena. Raskused, mis esinevad varasemal püünispuude koorimisel, korba eraldamisega, tasutakse ohtrasti muidu tekkivate pahede kõrvaldamisega.

Püünispuude osadeviisi koorimine, vastavalt ürasکیدe asumisele puu eriosades, nagu seda soovitab Eckstein, ei ole kuigi soodus ja osutub vahest isegi võimatuks põhjusel, et levimisalad on segi paisatud.

Püünispuude koorimise aja kindlaksmääramisel tuleb pidada meeles, et ürasکید esmaajoonel asuvad neile soodsaima kohtadesse, ja nende arenemist jälgides tuleb iga liiki pidada eriliselt silmas.

V. Mutt.

*

Е. Годнев (Godnev). — О порослевой способности сосны. Сборник. Лесоведение и лесоводство. Вып. 7. 1929. (Männi vegetatiivsest paljunemisest).

Mõned männi liigid, nagu *Pinus rigida*, mis kuulub kolmeokkaliste sektsiooni (*Tasda*) annavad isegi võrdlemisi vanas eas kannuvõsusid. Harilikku mändi (*P. silvestris* L.), kaheokkaliste mändide sektsioonist (*Pinea*), peetakse kannuvõsuvõimetuks, olugi et metsateaduslikus ja botaanilises kirjanduses leidub andmeid, et ka viimane teatud vanaduses mõningail tingimusil puhkevaist pungadest annab kannuvõsusid.

Lääne-Euroopa autorid peavad mändi kannuvõsuvõimeliseks ainult 5—6 a. vanuseni. Vene eriteadlased kirjeldavad juhtumeid, kus

harilik mänd 15—20 a. vanuses on annud kannuvõsusi. Sääraseid juhtumid on esinenud 1916. a. Varssavi ja Illukste ligiduses.

Mõlemad mainitud nähtused esinesid pehmeil ja niiskeil kliimaatilisel tingimusil. Sääraseid nähtusi on esinenud ka kontinentaalkliimas, nii näit. endises Samaara kubermangus Borovoi katsemetskonna taimeaias. Mainitud taimeaias teostus männikülv 1916. a. Sõja ja revolutsiooni tagajärjel jäid taimed välja istutamata ja kasvasid külviridades edasi. 1925. a. suvel, kui puukeste keskmine kõrgus küünis 1,2—1,5 m., hakkasid nad teadmata põhjusil kuivama, 1926. a. kevadel raiuti terved read kuivanud ja kuivama lõonud mäندی välja.

Samal suvel märgati, et 50—60% kannukestest andsid võsusi. Võsudel arenenud okkad esinesid osalt kimbukestena, osalt üksikult. Ühed okkad sarnasid seemikute, teised täiskasvanud männi paarisokkaile, erinevdes viimaseist keerduvuse ja hambulisusega.

Nagu prof. Tolsky juhatusel korraldatud katsed näitasid, oli kahel proovitükil esimese kolme aasta jooksul kannuvõrsete arv ja arenemine järgmine:

Esimesel, s. o. 1926. a., suvel oli kändudel maksimaalne võsude arv 8, minimaalne — 1 ja keskmine — 2,5. Võrsete kõrgus piirdus mõne sentimeetriga.

Järgmise suve lõpul selgus, et enamus võsudest oli kuivanud ja ainult 20—28% kasvas edasi. Võsud algasid oma kasvu ühel ajal naabruses kasvama jäetud männikestega mai esimesil päivil. Vegetatsiooni perioodi lõpul olid võsud keskmiselt 15 sm. kõrged ja evisid normaalsed okkad.

Kolmandal suvel hukkusid eelmisel aastal kasvama jäänud võsudest pooled. Nii jäi esialgsest arvust ainult 10—12% kasvama. Ühelgi kannul ei leidunud enam üle ühe võsu.

Missugune oli nende puukeste edaspidine saatus ja kas võimaldub neist „madaltüvelist“ mäندی kasvatada, on esialgu teadmata, kuid seda näitab vast tulevik.

Olgu tähendatud, et külviridadesse kasvama jäetud kuivama lõonud männid 1926. a. kevadel omasid normaalsed okkad ja ladva virves kasvas niisama kui tervetel määndidel 25—30 sm. pikaks.

Kliimaolud kirjeldatud kohas olid 1926. a. suvel harukordselt soodsad taimekasvule. Roh-

kete sademete tõttu alanes temperatuur maist kuni septembrini keskmiselt 14,8° C, missugune kõnes olevale kohale on võrdlemisi madal.

V. Mutt.

*

K. Melderis — Ekspozīcijas nozīme mežaudžu atjaunošanā un augšanā.

(Ekspozitsiooni mõju puiestiku uuendamisele ja arenemisele.)

Rīga, 1930.

Tuntud metsateadlase ja Läti metsakatseasjanduse juhataja sulest ilmunud väike kirjutus annab mõnegi lisanduse huvitava küsimuse kohta.

Vaatlused ekspozitsiooni (kallaku suuna) mõju kohta puiestikule on korraldatud „Rucava“ metstkonnas Kuramaal Baltimere-äärseil liivaluidetel asuvas puiestikes. Vaatluste ala kujutab tüübilist litemaastikku 60—70 m kõrguseni ulatuvate kõrgustikega. Siin kasvab 70-aastane männimets, kus varem aegadel kitsastel lankidel tekkis loomulik uuendus, mida järgneva kultuuriga on parandatud. Kliimaatilised tingimused on uuendamisele üldiselt soodsad, kuid uuenduse tulemused on siiski üsna mitmesugused, olenevalt luidete kallakust ilmakaarte suhtes. Iseäranis terav vahe paistab põhja- ja lõnakallaku võrdlusel: nimelt põhjakallakul on uuendus ligikaudu kolm korda edukam lõnakallakust (taimede kadu põhjakallakul — 0—45% taimede üldarvust, kuna lõnakallakul on see 42—94%). Kasvukäigu uurimise andmed näitavad, et põhjakallakul puiestiku tagavara ulatub 275 tm ha, kuna lõnakallakul vaid 22 tm ha, viimane on kohati üldse metsastamata. Säärane kasvukäikude vahe on esijoones tingitud erinevate soojusehulkadega kallakuil ja seletatav sellega seotud erineva mullastiku niiskusega, selle auramisega, temperatuuri kõikumistega jne. Kasvukoha tingimuste erinevus tõestub ka erineva surnud ja elava taimkatte koosseisuga. Lõnakallakul leiame peaaegu liikuvat liiva, põdrasammalt ja kanarbikku, põhjakallakul aga esinevad läikivad samblad — *Hypnum*, *Hylocomium* — ja kukemari. Ebasoodsad olud lõnakallakul sunnivad tarvitama erilisi metsastamisviise: pealmise pinnase kohendamisel istutatakse tugevad männitaimed 2×2 m suurusel platsidele.

Pealmise mullakihi kohendamisega auramine mullapinnalt on vähem ja seega mulla niiskus hoitakse kõrgemal kui kohendamata pinnal.

K. Verberg.

K. Melderis. — Sakņu sistēmas sakarība ar paaugas novietošanas ap priēžu sekliniekiem sausā silā.

(Juurtekava mõju uuenduse gruppeerimisele seemnepuude ümber kuival liivamaal.) Rīga, 1930.

Tauerkalni metskonnas (Kuramaal, õigemini Semgalis) tehtud vaatluste tulemused võimaldavad autorile huvitavate järelduste tegemist. — Männi juurtekava kuival liivamaal koosneb kahesuguseist juurtest: horitsontaalseist ja vertikaalseist. Horitsontaalsete juurte ülesanne seisab peamiselt selles, et puud mineraaltoiduainetega varustada, kuna vertikaaljuured seevastu on rohkem määratud veega varustamiseks kuival ajal.

Tänu seemnepuude horitsontaalsete juurte kuivatavale mõjule jaotub uuendus seemnepuudega paljasraideil ebahühtlaselt: iga tüve ümber kujuneb sõõr, kus uuendumine on märksa halvem kui välispool. Horitsontaalsete juurte seisukorrast sõltub ka puukrooni vorm ja ümberpöörduvalt — puukroonist oleneb juurte seisukord. Kui horitsontaalsed juured kõik on tegevusvõimelised ja sümmeetriliselt asetatud, siis ka puukroon ja ülalmainitud sõõr puu ümber on sümmeetriliselt arenenud. Mida rohkem juurtekava on arenenud, seda tugevam on ka puukroon, samas sõltuvuses on ka juurtekava puukroonist. Sõõrid puu ümber tugeva juurtekava korral on laiemad ja uuendus seal jätab palju soovida. Kui juurtekava ühest küljest enam ei tööta, siis puu kroon kujuneb ühekülgseks, sest oksad sel küljel kuivavad ära; sama nähtus esineb ka siis, kui juurtekava on ebasümmeetriline. Neil juhtu-

meil sõõrid seemnepuude ümber on ka ebasümmeetrilised, sest uuendus areneb lopsakamalt seal, kus juurtekava tegevus on väiksem. Kui kõik horitsontaalsed juured töötavad halvasti või lõpetavad koguni oma tegevuse, siis noored taimed arenevad hästi, tundgides kuni seemnepuuni. Seemnepuust 7—8 m kaugusel juurte mõju uuendusele ei ole enam märgatav. Uurimiste alal juurtekava puudulik arenemine ja puukrooni ühekülgsus ilmnes loode suunas, mis on seletatav valitsevate NW-tuultega.

Vertikaalsete juurte kohta selgus, et üksikül juhtumel nende vigastamine põhjustas puuladva kuivamist.

Ühekülgse krooniga seemnepuu kasvukäigu analüüs näitas muuseas, et halva krooniga tüve pool oli ka nõrgemini arenenud.

K. Verberg.

*

Dr. K. Verberg: Puidu kasutamine majapidamises ja tööstuses. Eesti Metsaühingute Liidu väljaanne nr. 1, 1931.

Raamatuke on mõeldud peamiselt laiemale hulgale puidu kasutamiselade ja -viiside tutvustamiseks ning täidab sellasena väga hästi oma ülesande, andes lühikese kokkuvõtte metsade praegusest seisukorrast ja tagavarast. Edasi tuuakse ülevaade mitmesugustest puidu kasutamise viisidest, alates harilikust küttest kuni kunstsiidini ja puidugaasini. Kogu raamatuke on kujukas näide sellest, kuidas lühidalt ja siiski selgesti on võimalik palju ära ütelda. Igatahes ilus algus Metsaühingute Liidu poolt.

A. Verberg.

Ja maa oli fūhī ning paljas...

Mühises mõned head aastad tagasi Jassi metsavahi riigis tore mets. Metsavaht oli siia asunud päris noore mehena enam kui paarikümne aasta eest mõisa ajal, ja kuna ta pidas oma ametit au sees, siis elasid tema hoolealuses metsas loomad ja puud mureta püssi ning kirve eest. Mõisa ajal käis siin harva inimesi, sest talumeestel siin heinamaid polnud ja mõisaomanik laskis enamasti lähemaist vahtkonnist puid lõigata, Jassi vahtkond aga oli mõisast ja teedest kaugel. Mets oli järvede- ja

küngasterikas, mille veergudel uhked männid oma saledaid tüvesid taeva poole sirutasid ja õrna suvetuule käes kiikudes tundsid rõõmu järvedelt vastu peegelduva sinitaeva üle. Leidus kohati ka sood, mis oma tumedate laugastega oli elukohaks vaid kurgedele ja kaja-kaile. Metsavahi maja asus järve kaldal, mille vesi allikate tõttu eriti selge oli. Niisama selge ja rahulik oli kogu selle riigi elu, mida ainult sügistormid ajutiselt kõigutasid.

Metsavaht palju rohkem oma riigist

*Kus kasvasid kunagi suured puud,
Kus vilistasid aiva laanepüüd,
Kus elutses uhke põder
Ja hommikul kudrutas teder.*

ei lahkunud kui käis iga kuu kord mõisas ning aastas kord või paar linnas ja kirikus. Välismaailma sündmustest saadi siin teateid suure hilineemisega ja õieti nad meie metsavahti suurt ei huvitanudki. Tema elas oma vaikset, sündmusteta elu, hulkus päevad läbi püssiloksiga metsas, pani rebasele raudu välja või püüdis järvedest kalu.

Nii oli see metsaidüll juba aastaid kestnud, kui ühel õhtul mõisast koju tulnud metsavaht eidele rääkis, et suures maailmas olevat sõda käimas. Neid see teade suurt ei riivanud, sest neil polnud poega, keda sõttaminek oleks ähvardanud, ja ainuke tütar oli naaberkihelkonnas, mehel. Läks veel paar aastat, kui metsavaht ühel päeval mõisa õuel naabermetsavahilt kuulis, et mõisaomanik läheneva sõja kartusel oma metsad rahaks tahab teha. Hiljem ütles talle valitsejagi, et mõisaomanik tõesti oma metsadest suure osa ühele juudile oli müünud, kusjuures ka Jassi vahtkond sattus iisraelimehe meelevalla alla. Nukralt läks metsavaht kuulnud uudisega koju, mis ähvardas lõpu teha senisele vaikselsele elule Jassi vahtkonnas.

Kuid välismaailmas kiiresti järgnevad sündmused, nagu revolutsioon, okupatsioon, omariikluse saamine ja metsade riigistamine, mõjusid, et Jassi vahtkonna rahu esialgu jäi püsima. Küll aga sai metsavaht endale uued ülemu-

sed, metsaülema ja metsniku, kes Jassi metsavahti tema riigis juba rohkem käisid vaatamas kui seda tegid mõisaomanik ja valitseja oma ajal.

Ühel palgamaksmise päeval ütles metsaülem metsavahile, et viimane järgmisel esmaspäeval cleks kodus. Nimelt tulevat Jassi vahtkonda maamõõtjad, kes peavad välja ajama langi, mille oma ajal endine mõisaomanik juudile oli müünud.

Tulidki siis järgmisel nädalal maamõõtjad ja ajasid langid sisse vahtkonna paremaisesse osadesse. Ei takistanud neid mäed ei veed, lank aeti langi järele sisse ja kui nädala pärast maamõõtjad ära sõitsid, jäi langiposte met-sa nagu riste surnuaial.

Möödus mõni nädal ja algas töö Jassi vahtkonnas. Pidi metsavahtki esialgu oma majja metsatöölisi paigutama, kuni see oli vastumeelt. Täitsid siis saagide sahin ja kirveste kõla, puude langemise hoobid ja puulõikajate jutt kogu metsa, eriti aga tungis see kõik metsavahi südamesse, muutes ta hoopis jutukehvaks. Töö kestis aga omasoodu ja üks mäekungas teise järele paljastati metsakasukast, ning järele jäid lagedad raiestikud. Juba kaugelt paistsid nüüd Jassi vahtkonna künkad nagu paljakskooritud naerid vaatajale silma. Ei kasvanud neil enam muud kui kuiv, õhuke sammal, sest metsa ja võsa koristasid kevadised raiestiku puhastajad, rohu, mis kevadel tärkas, kuivatas suvel päike, kohati paljastus isegi liiv samblakatte alt. Küll pidi metsaostja raiestikud kultiveerima, kuid mäekünkail kõrvetavate päikesekiirte käes kuivasid noored männitaimed peaaegu viimseni ja kurb pilt jäi endiseks.

Kõndis nüüd nukralt metsavaht sel looduse surnuaial, nagu läks nukraks teistegi metsasõprade meel, kes seda hävitustööd nägid, ja meelestus vanast testamendist pilt enne maailma loomist, mil „maa oli tühi ning paljas...“ Seal lehvib loov vaim selle tühjuse kohal, siin aga hävitusvaim!

K. Sikk.

Küsimused ja vastused.

Küsimus nr. 15. — 1) Kas on õigustatud praeguse pensioniseaduse järgi pensioni saama metsavaht, kes E. vabariigi algusest (s. o. metsade riigistamisel sama metskonna metsavahina) teenib, enne seda erametsavahina, kokku teeninud riigi- ja erametsateenijana üle 30 aasta?

2) Jaataval korral kui suur on pensioni summa iga kuu, kui 50% tööjõudu on kaotatud ja üle 60 a. vana?

Vastus nr. 15. — Metsavahil, kes erametsade riigistamisest peale kuni käesoleva ajani, s. o. 11 aastat vahetpidamata, riigiteenistuses on olnud, on ainult siis õigus pensioni saada, kui riigi- ja omav.-teen. pens. seaduses § 49-das ettenähtud arstlik komisjon leiab, et ta haiguse pärast metsavahi ametikohustusi ei saa täita, kui haigus on parandamatu, selle põhjused pole tingitud vanusest ja haigus arvatakse pensioniseaduse § 9 p. b all tähendatud haiguste liiki.

Sel korral määratakse metsavahile pensioni riigi- ja omaval.-teen. pensioni seaduse § 9 pkt. b ja § 11 alusel tabel nr. 2 järele 37% palgast.

Kuna end. maakorrald. ja mets. peavalituse peadirektori käskkirjaga 27./IX 28. a. nr. 65 metsavahi normaalpalk pensioni suuruse väljaarvutamiseks kokku rahas ja natuuras Kr. 48,60 peale kuus ehk Kr. 588,20 aastas kindlaks on määratud, siis saaks 11 aastat riigiteenistuses olnud ja parandamatu haiguse pärast lahkunud metsavaht pensioni Kr. 17,98 kuus.

Iga järgneva teenistusaasta eest, kuni kol-

mekümnenda aastani, suureneb pension 2% võrra aastasesest palgamäärast.

End. mõisaomaniku juures metsavahina teenitud aega pensioni väljaarvutamisel praegu maksva riigi- ja omav.-teen. pens. seaduse alusel ei arvestata.

Mis puutus 1. maist s. a. maksma hakanud pensionide vähendamisse 25% võrra, siis ei kuulu need pensionid, mis ei ületa neljakümmend krooni kuus, riigi- ja omaval.-teenijate ja nende perek. pensionide vähendamise seaduse (R. T. 38 — 1931) § 1 kohaselt vähendamisele sama seaduse § 7 põhjal.

V. K.

Küsimus nr. 16. — Kust saaks osta või välja kirjutada planimeetri ja mis oleks selle hind?

Vastus. — Coradi süsteemis planimeetreid on laos Tallinnas firma G. Berger — Nunne tän. nr. 1, hinnaga Kr. 45—75.

Küsimus nr. 17. — Kust saab osta arveliineali (Rechenschieber) eriti metsaametnike tarvis ja mis nad maksavad? Kust oleks võimalik nendega arvutamist õppida?

Vastus. — Neid võib välja tellida Tallinnast firma G. Berger'ilt Nunne tän. nr. 1 — Šveizis valmistatud mahagonipuust tselluloidplaadiga ja klaasliinealiga — hind Kr. 6.— ja k.-m. Jüri Kodres — Tallinn, Harju tän. 21 — Faberi nr. 340, hind Kr. 12.— Mõlemad on metsameeste tarvis valmistatud. Nendega ümberkäimist ja arvutamist õpetab lahkesti hra Teimann metsade valitsusest, kelle poole võite pöörduda, kui arveliineali olete muretsenud. Õpperaamatuid müüb k.-m. Jüri Kodres.

Mitmesugused teated.*)

Uued metsateadlased.

1) 2. V 1931. a. kaitses Kariste revident-metskonna metsaülem Adolf Laul metsateadlase nime saamiseks oma diplomitööd „Pärnu kui metsamaterjaalide väljaveosadam“. Kaitsmine ja töö tunnistati heaks.

2) 28. V 1931. a. kaitses metsa-katseasjanduse assistent Elmar Kohh diplomitööd „Uurimusi puude diameetri ja ladvakasvu kohta.“

*) Ruumi puudusel pidid jääma välja kõik juubilarid ja nekroloogid, mis toimetusele saadetud — need ilmuvad kõik juulikuunumbri.

Kaitsmine ja töö tunnistati heaks ja E. Kohh otsustati lugeda lõpetanuks cum laude.

3) 28. V 1931. a. kaitses metsakorralduse büroo metsatehnik Johannes Haugas diplomitööd „Märjamaa metsandiku (Märjamaa metskond Läänemaal) metsakorralduse kava.“ Kaitsmine ja töö tunnistati heaks.

4) 28. V 1931. a. kaitses metsakorralduse büroo metsatehnik Albert Loskit oma diplomitööd „Kiiu metsandiku (Anija metskond, Harjumaal) metsakorralduse kava.“ Kaitsmine ja töö tunnistati heaks.

Uus metsateaduse magister.

28. V 1931. a. oli läbivaatamisel metsateadlase Bernhard Halleri poolt esitatud magistritöö „Uurimusi mustlepa (*Alnus glutinosa Gaertn*) kasvukäigust“. Komisjon tunnistas selle magistritöö vääriliseks ja eksamineeris magistranti peaaimes — metsakorralduses, millise eksami ta hästi sooritas. 27. V 1931. a. otsustas põllumajandusteaduskond B. Haller'ile anda magistristatme metsateaduse alal, see otsus esitati kinnitamiseks ülikooli valitsusele.

Muudatusi ametnike teenistuskäigu alal.

Määratakse ametisse:

1) Eduard Viirok, kes ülik. metsaosakonna diplomiga on lõpetanud, määratakse Karula metskonda II järgu abimetsaülema aj. k.-t. arvates 7. V 31

2) Karl Sikk, kes ülik. metsaosakonna diplomiga on lõpetanud, määratakse Loobu metskonda II järgu abimetsaülema aj. k.-t. arvates 1. VI 31.

3) Aksel Langer, kes ülik. metsaosakonna on lõpetanud, määratakse Viimsi metskonda II järgu metsniku aj. k.-t. arvates 15. V 31. a.

4) Johannes Kõresaar, kes ülik. metsaosakonna on lõpetanud, määratakse Märjamaa metskonda II järgu metsniku aj. k.-t. arvates 7. V 31.

5) Karl Kerem (ülik. metsaosak. üliõpilane) määratakse Audru metskonda II järgu metsniku aj. k.-t. arvates 14. V 31.

6) Ernst Turro, kes Voltveti metsa-

kooli on lõpetanud, määratakse Vigala metsk. II järgu metsniku aj. k.-t. arvates 1. VI 31.

7) Eduard Seepa, kes Voltveti metsak. on lõpetanud, määratakse Huuksi metskonda II järgu metsniku aj. k.-t. arvates 15. V 31.

8) J. Toomasson, kes Voltveti metsakooli on lõpetanud, määratakse Saare metskonda II järgu metsniku aj. k.-t. arvates 15. V 31.

9) Erich Hülman määratakse Kuusiku metskonda II järgu asjaaja aj. k.-t. arvates 1. V 31.

10) Jaan Kütsen määratakse Tarvastu metskonda II järgu asjaajajaks arvates 11. aprillist 1931. a.

Kinnitatakse ametisse:

Metsakorralduse büroo nooremad metsatehniku aj. k.-t. Johannes Haugas ja Georg Herman, arvates 1. V 31.

Aegviidu abimetsaülema aj. k.-t. Hans Rebane.

Sagadi metsniku aj. k.-t. Adolf Jakobson, Röpina metsniku aj. k.-t. Arnold Vaher, Surju metsniku aj. k.-t. Ludvig Tenno, Orajõe metsniku aj. k.-t. Edi Kask, Aakre metsniku aj. k.-t. Elmar Adler, kõik arvates 5. V 31.

Kloostri metsniku aj. k.-t. Aleksander Simson, arvates 28. V 31, ja Pagari metskonna asjaajaja aj. k.-t. Osvald Sokk, arvates 1. III 31.

Aimla metsniku aj. k.-t. Hans Uus, arvates 1. aprillist 1931. a.

Vabastatakse teenistusest:

1) Aakre metsnik E. Tiri, arvates 31. III 31. a. metsasead. § 69 põhjal.

2) Märjamaa metsnik M. Piir arvates 14. IV 31. a. metsasead. § 69 põhjal.

3) Vigala metsnik P. Käru, arvates 1. juunist 1931. a. Riigiteen. sead. § 39 p. 2-b põhjal, parandamatu haiguse pärast.

Kustutatakse põllutööministeeriumi ametnike nimekirjast surma puhul:

1) Lodja metsaülem Aleksander Kašin, arvates 20. V 31.

2) Kuusiku metsk. asjaajaja Jüri Laas, arvates 29 IV 31.

Paigutatakse ümber:

1) Kurista metsnik Hans Sepp — Anija metsnikuks, omal palvel ja teenistuse huvides, arvates 1. V 31.

2) Anija metsnik Villem Mihk — Paasvere metsnikuks omal palvel ja teenistuse huvides, arvates 15. IV 31.

V. K.

Soome puutööstuse metsafilm Eestis.

Soome metsandusliku propagandabüroo lahkelt vastutulekul oli võimalus Eestis näidata metsanädala puhul Soome uut metsafilmi „Soome puutööstus“ 10 kohas kokku 23 seanssi ligi 6000—7000 vaatajale. Filmi näidati Tallinnas — 1 seanss, Narvas — 5 seanssi, Jõhvis — 3 seanssi, Rakveres — 3 seanssi, Paides — 1 seanss, Viljandis — 4 seanssi, Võrus — 1 seanss, Tartus — 3 seanssi, Pärnus — 1 seanss, Mõisakülas — 1 seanss. Eriti elav oli osavõtt Narvas, Jõhvis, Rakveres, Viljandis, Tartus ja Mõisakülas. Lugupidamisega peab mainima hra kindral Tõnissoni sooja suhtumist metsaasjandusse, kes väga palju on saatnud korda metsanduse ideede propageerimiseks temale alluvate kaitseväelaste keskel ja sel alal väga ilusaid tagajärgi on saavutanud.

Ühenduses filmi demonstreerimisega korraldati Tallinnas metsanädala avamisaktus, Narvas kõnekoosolek, Jõhvis ja Võrus metsapäevad ning Paides ja Võrus — metsaühingute peakoosolekul. Üldiselt aitas metsafilm palju kaasa metsanädala mitmekesistamiseks, selgitades väga kujukalt neid mitmesuguseid tööstusalasid, mis metsaga on ühenduses. Filmi tehnilist külge tuleb lugeda väga õnnestunuks.

K. K.

Viljandi Metsaühing pidas oma aasta-peakoosoleku

Viljandi Metsaühing pidas oma aasta-peakoosoleku 15. märtsil s. a. Viljandis Koidu seltsi ruumes. Liikmeid oli tulnud kokku 35 ümber. Koosolekut juhatas adv. A. Jung.

Enne ametliku osa juure asumist kuulati ära rida referaate. Kõnelesid metsateadlane dr. Reim — metsakasvatuse organiseerimisest talumaadel, õpetaja Michelson — linnukaitsest, metsaülem Tiismann — metsa- ja looduskaitsest, maa-agr. Oja — koduümbruse kaunistamisest ja metsarevident Vallner — metsamaterjaali tarvitamisest rahvamajanduses. Kõnelede järgn esid elavad läbirääkimised. Metsaomanikud-liikmed leidsid tarviliseks, et korraldataks põllumeestele metsanduslik nõuanne ja metsakasvatuse ja -kasutuse kontroll. Et sellele soovile tulla vastu, otsustatakse pöörduda metsade peavalitsuse poole, et viimane võimaldaks kasutada selleks otstarbeks kohalike metsaülemate kaasabi, niipalju kui nende jooksev töö seda võimaldab.

Edasi otsustatakse kutsuda ellu metsa- ja looduskaitse seksioon ja võtta tegevuskausse ka koduümbruse kaunistamise asja õhutamise.

Ühingu 1930. a. aruande järgi on ühingul alnud sissetulekuid Kr. 64.—, väljaminekuid Kr. 44.54. Aasta jooksul on kogutud andmeid nende üle, kes soovivad oma maid metsata ja selleks saada seemneid ja istikuid, korraldatud metsanduse-päevi ja õppekäike, tegelikke metsaistutamise töid ja kõnekoosolekuid.

Järgmise aasta töökavasse võeti üles muuseas metsanduse nõuande küsimuse lahendamine, taimeaia asutamise ja mitmed teised tööd.

Juhatusse valiti J. Michelson, Fr. Roosmann, J. Uritam, B. Tiismann, A. Vihvelin (endised), A. Oja ja A. Jung (uued).

Endisele esimehele hr. Vallnerile, kes elukoha muutmise tõttu oma kohalt pidi lahkuma, avaldatakse rohkelt tänu tehtud viljarikka töö eest Viljandi Metsaühingus.

„Eesti Metsa“ tellijate arv

on viimasel ajal rõõmustaval viisil tõusnud ligi 1250-le. Sellest arvust on 66 metskonda tellinud ajakirja peaaegu igale metsaametnikule kokku 830 tellimisega, ametlikke tellimisi on 110 ning ülejäänud 300 tellimist on pärit jahimeeste, kaitseväelaste, metsaühingute liikmete ja koolide perest. Jääb soovida, et ka ülejäänud 36 metskonda võtaksid osa ajakirja levitamisest, millega sellele kindel alus oleks pandud ja võimalus avaneks nii sisu kui ka välimuse poolest veelgi teda täiendada. Avaldades kõigile seniseile tellijale oma suurima tänu ajakirjale ülesnäidatud usalduse eest palub toimetus kõiki lugejaid võtta suuremal määral kui seni sõna kohapealsete küsimuste ja huvitavate tähelepanekute selgitamiseks metsanduse, jahinduse ja looduskaitse aladelt, mis tunduvalt elustaks ajakirja sisu. K. K.

Tartusse kavatsusel suurim taimeaed.

Tartu ümbruskonna põllumeestele kavatsseb Tartu metsaühing taimeade saamiseks võimaluse järele vastu tulla ja asutab Tartusse, kui korda läheb vastavat maa-ala saada, suurima taimeaia ja puukooli, et soovijaid puutaimedega rahuldada. — Taimeaia ja puukooli asutamisega tehakse kevadel juba algust.

Tartu metsaühing asub praegu Tartus, Riia tän. 50—1, telef. 827. M. K.

Le Locle Schweiz

Asutatud 1826. a.

A.-S. H-y MOSER & Ko.

PIKK TÄN. 19. TEL. 22-67.

Soovitab rikkalikemas valikus tasku- ja käekelli maailma-kuulsast H-y Moser & C-ie vabrikust Le Locle Schweiz. Seinä-, laua- ja äratuskelli. Kette ja käevõrusid, kuld ja plaqué. Parimat Rootsi kristalli.

Praegu on sobiv aeg

„Eesti Mets’as“

tellimiste uuendamiseks ja uute tellimiste teostamiseks.

*

METSAMEHED ja JAHISÕBRAD

— eelistage „Eesti Mets’as“ kuulutavaid ärisid ja ettevõtteid!

*

1. VII 1931

— viimne tähtaeg võistlustöö „Kuusk ja tema tähtsus meie metsamajanduses“ esitamiseks.

Tallinna riigi lauatehasesi Küti tän.

müüakse

SAEPURU

hinnaga 0,50 kr. ruutmeeter ning lauapindadest ja -servadest valmistatud

PÕLETISPUID

hinnaga 1,50 kr. ruumimeeter.

Samuti suures valikus prusse, planke, laudu ja teisi ehitusmaterjale odavate hindadega.

RIIGI METSATÖÖSTUS.

*Kui tahate oma raha paigutada
kindlasse kohta, siis ostke*

Lutheri mööblit

*Meie mööbli ostmine pole
kulu, vaid sisseadesse paiguta-
tud kapital, sest teie ei omanda
hooaja artikleid, vaid asju, mida
teie oma eluaeg tarvitate ja mis
teile kestvalt rõõmu valmistavad.
Maitserikkalt ja mugavalt sisse-
seatud kodu on kultuurilise edu
tunnusmärk. Meie mööbel erineb
kõrgeväärtusliku töö ja materjaali
headuse poolest.*

A/s. A. M. Luther

Müügikoht Tallinnas:

*V. Posti t. 9,
kõnetraat 6-16.*

*Tartus: E. V. JÜRGENS'i äri, Vana tän. 17,
kõnetraat 7-78.*

Valgas: P. SARETOK'i äri, Kesk tän. 15.